

Miten nuorena aloitettu sijoittaminen on vaikuttanut myöhemmän elämän menestymiseen?

Seitsemän konkarin kertomana

Ville-Veikko Karttunen
Heikki Martikainen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2014

Yritystoiminnan kehittämisen koulutusohjelma
Tiimiakatemia

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) Karttunen, Ville-Veikko Martikainen, Heikki	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 13.11.2014
	Sivumäärä 61	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: (x)
Työn nimi Kuinka nuorena aloitettu sijoittaminen on vaikuttanut myöhemmän elämän menestymiseen? Seitsemän konkarin kertomana		
Koulutusohjelma Yrittäjyyden kehittämisen koulutusohjelma, Tiimiakatemia		
Työn ohjaaja(t) Miskala, Hugo-Herman		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö toteutettiin tekijöidensä yhteisestä kiinnostuksesta finanssi-alaa kohtaan.</p> <p>Teoriapohjana opinnäytetyössä käytettiin elämänkaaripsykologiaa, jossa tutkitaan ihmisten eri elämävaiheita. Nuorena oman identiteetin rakentaminen on suuressa roolissa ja halusimme selvittää millainen vaikutus identiteetin rakennusvaiheessa aloitetulla sijoittamisella oli yksilöiden tulevan menestymisen kannalta.</p> <p>Laadullinen tutkimus tehtiin haastattelemalla yhteensä seitsemää pitkäaikaissijoittajaa, jotka olivat aloittaneet sijoittamisen nuorena yli 20 vuotta sitten.</p> <p>Nuorena aloitetusta sijoittamisesta löydettiin rahallisen hyödyn lisäksi myös epäsuoria hyötyjä, jotka olivat edesauttaneet haastateltujen henkilöiden menestystä.</p> <p>Tekijät kirjoittavat vuoden 2015 aikana oppaan aloittelevalle sijoittajalle, missä hyödynnetään tutkimuksesta saatuja tuloksia.</p>		
Avainsanat Sijoittaminen, osakesijoittaminen, pörssisijoittaminen, pörssi, elämänkaaripsykologia, identiteetti, nuori, menestyminen, vaikutukset		
Muut tiedot		

Author(s) Karttunen, Ville-Veikko Martikainen, Heikki	Type of publication Bachelor's thesis	Date 13.11.2014
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 61	Permission for web publication: (x)
Title of publication How investing, started as a youngster has affected the success of the investors' later lives? Told by seven old-timers		
Degree programme Degree Programme in Entrepreneurship Development, Tiimiakatemia		
Tutor(s) Miskala, Hugo-Herman		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>The Bachelor's thesis was conducted because the authors shared a common interest in financial market.</p> <p>Life cycle psychology, which studies different stages of human life, was used as the theory base. Building one's own identity is in a major role in a youngster's life. Therefore, the authors wished to find out how starting investing while being in the stage of building one's identity had affected the persons' future success.</p> <p>A qualitative research was carried out by interviewing seven long-time investors who had started investing as a youngster over 20 years ago.</p> <p>Along with financial benefits, other indirect benefits were found that resulted from the fact that the investors had started investing at a young age. These benefits had contributed to the success of the interviewees.</p> <p>The authors will write a book for beginner investors in 2015, in which the results of the thesis will be utilized.</p>		
Keywords/tags Investing, investing in shares, stock market investing, stock market, life cycle psychology, identity, youngster, success, effects		
Miscellaneous		

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto.....	1
2	Elämänkaaripsykologia ja sijoituskäyttäytyminen.....	2
3	Sijoittaminen	6
3.1	Yleiset sijoitusinstrumentit	12
3.2	Muut sijoitusinstrumentit.....	22
4	Menestyminen	29
4.1	Taloudellinen menestyminen.....	29
4.2	Menestys ammatillisesta näkökulmasta	30
4.3	Menestyminen ja verkostot.....	31
5	Tiedon kerääminen sijoittajakonkareilta.....	32
5.1	Kvalitatiivinen tutkimus	32
5.2	Haastattelut	33
5.3	Kompastuskivet ja luotettavuus	34
5.4	Hypoteesi	35
5.5	Haastattelujen analysointi	36
6	Tutkimustulokset	38
6.1	Alkutaival.....	38
6.2	Sijoittajan ura	40
6.3	Vaikutukset.....	41
7	Mitä opimme?.....	43
	Lähteet	49

TAULUKOT

Taulukko 1. Superin viisi vaihetta elämän ja uran kehityksessä (Careersnz 2012)	5
Taulukko 2. Palkkavertailu (Tilastokeskus 2013).....	5
Taulukko 3. Tutkimusten vertailu (Alexandria 2012, Finanssialan Keskusliitto 2012).....	7
Taulukko 4. Hinnasto (Nordnet 2014a).....	18

KUVIOT

Kuvio 1. Suomalaisten sijoituskäyttäytyminen (Finanssialan Keskusliitto 2014b).....	9
Kuvio 2. Älykkyyssosamäärän korrelaatio sijoittamiseen (Grinblatt ja muut 2011).....	10
Kuvio 3. OMXH-indeksin kurssikehitys 28.12.1990–17.10.2014 (Kauppalehti 2014a).....	15
Kuvio 4. Rahastoyhtiöiden markkinaosuudet Suomessa (Finanssivalvonta 2014b).....	17
Kuvio 5. Indeksirahaston kehitys suhteessa OMXH25 -indeksiin (Nordnet 2014c).....	20
Kuvio 6. Taiteen arvon säilyttämiseksi on tehtävä työtä (Brady 2013).....	24

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko.....	55
--------------------------------	----

1 Johdanto

Opinnäytetyön aihetta pohtiessa aloimme miettimään asioita, jotka sekä kiinnostavat meitä molempia että ovat sellaisia, joista haluamme myös syvällisemmin oppia. Sijoittaminen aiheena on meille molemmille ajankohtainen ja siinä myös näimme mahdollisuuden oppia paljon lisää.

Alkuperäinen tavoitteemme oli tuottaa asiakkaan käytettäväksi opas aloittelevalle sijoittajalle. Ajatus tästä oppaasta lähti puhtaasti siitä, että tutustuessamme sijoittamisen kiehtovaan maailmaan meitä häiritsi tavalliselle, asiaan paneutumattomalle, ihmiselle kohdistettujen ja yleismaailmallista termistöä käyttävien sijoittajakirjojen puute. Tätä puutetta olimme aluksi lähdössä korjaamaan omalta osaltamme, mutta opinnäytetyön edetessä meitä jäi askarruttamaan miten nuorena aloitettu sijoittaminen vaikuttaa menestymiseen. Meille myös alkoi valkenemaan yhdessä asiakkaan kanssa, että meidän kannattaa kirjoittaa aiheesta oma kirjamme ja tästä tutkimuksesta toivomme saavamme tukea sen osioon ”miksi sijoittaminen kannattaa aloittaa”.

Tutustuessamme sijoittamiseen meitä jäi suuresti askarruttamaan, mikseivät ihmiset ja eritoten nuoret sijoita enemmän. Se on kuitenkin järkevä tapa säästää rahojaan tai kerryttää omaa matka- tai eläkekassaa (Pesonen 2014). Nuorena aloitetun sijoittamisen hyödyistä ei löytynyt muuta tutkimustietoa kuin sijoitussalkun kehittymisestä ajan kanssa, mutta meidän ennakkouskomuksemme oli, että sijoittaminen on myös kehittävä harrastus ja auttaa muillakin elämänaloilla. Koska ajatukselle ei vahvistusta tutkimuksen muodossa löytynyt, päätimme lähteä itse ottamaan asiasta selvää.

Tutkimuksen pohjaksi tarkoituksena oli nimenomaan löytää jo menestyneitä henkilöitä, jotka ovat sijoittaneet pitkään. Ajatuksena oli saada heidän näkemyksensä siitä, miten sijoittaminen on kehittänyt heitä tai auttanut heitä uralaan, vai onko ollenkaan. Tästä syystä halusimme tutustua haastateltaviin syvemmin ja koittaa löytää heidän tarinoistaan joitain ajatuksia, joita he eivät ehkä itsekään ole aikaisemmin huomanneet.

Tutkimuskysymyksemme on ”miten nuorena aloitettu sijoittaminen on vaikuttanut myöhemmän elämän menestymiseen?” ja lähdimme siihen etsimään vastausta seitsemän menestyneen ”konkarisijoittajan” elämäntapahtumista haastattelun keinoin.

Tutkimuskysymys vaatii taustalleen perehtymistä elämänkaaripsykologiaan, sijoittamiseen ja sen termistöön, sekä menestymiseen. Elämänkaaripsykologiaan siksi, että haluamme tutkia nuorena aloitetun sijoittamisen vaikutuksia identiteettiin elämän edetessä ja yleensäkin esimerkiksi harrastuksen vaikutuksia ihmisen kehittymiseen. Luonnollisesti sijoittamisen ollessa tutkimuksemme merkittäviä teemoja paneudumme sillekin saralle, jotta voimme tutkia aiheita siihen tarvittavien tietojen valossa. Kun myös etsimme menestyneitä henkilöitä ja arvioimme sijoittamisen vaikutuksia menestymiseen, tulee meidän se määritellä, jotta voimme arvioida siihen kohdistuvia vaikutuksia.

2 Elämänkaaripsykologia ja sijoituskäyttäytyminen

Tarkasteltaessa ihmisen psyykkistä kehitystä koko elämänkaaren aikana vauvasta vanhuuteen, puhutaan elämänkaaripsykologiasta. Psyykkistä kehitystä seuratessa huomioidaan myös suhde ihmisen biologiseen ja sosiaaliseen kehitykseen. (Nurmiranta, Leppämäki & Horppu 2009, 78.)

Koska tutkimuksemme käsittelee nuorena aloitetun sijoitustoiminnan vaikutuksia myöhemmän elämän menestymiseen kokonaisvaltaisesti, on meidän myös otettava huomioon ihmisen elämänkaaripsykologia osana kokonaisuutta.

Tietoa etsiessä huomasimme, että universaalina totuutena pidettävää määritelmää ihmisen elämän eri vaiheiden ajankohdista ei löytynyt. Esimerkiksi myöhäisnuoruudelle määritelmiä olivat ikävuodet 16–23 (Havighurst 1982), 18–22 (Kroger 2007) ja 19–25 (Nurmiranta ym. 2009). Koska Havighurstin määritelmästä on kuitenkin kulunut aikaa jo reilun sukupolven verran, emme pidä hänen määritelmäänsä ajantasaisena. Kroger sekä Nurmiranta ja muut määrittelivät myöhäisnuoruuden melkein samoihin aikoihin, mutta käytämme näistä jälkimmäistä ikävuosien määrittelyssä, koska materiaali on tuoreempaa. Dunderfelt (2006, 100) toteaaakin tarkkojen ikävuosien määrittelyn olevan mahdollonta eri elämänvaiheille, sillä esimerkiksi vaikka Suomen yhteiskunnan edessä 18-vuotias on laillisesti aikuinen, kaikki tietävät ettei aikuisuus ole päivämäärästä riippuvainen.

Lapsen kasvaessa tulee hänestä entistä tietoisempi itsestään yksilönä. Tämän johdosta hän rupeaa rakentamaan itselleen identiteettiä tietyn nimisenä lapsena tietyille vanhemmille ja esimerkiksi tietyn koulun oppilaana (Fadjukoff 2009, 181). Identiteetin rakentamisesta voidaan kuitenkin puhua vasta, kun lapsi alkaa päättämään mihin ryhmiin hän haluaa kuulua, millaisia arvoja hän omaksuu ja yksinkertaisesti, kuka hän haluaa olla (Fadjukoff 2009, 181). Myös Dunderfelt (2006, 242) kertoo, että Eriksonin mukaan yhteiskunnalliset järjestelmät, kuten perhe, koulu ja työpaikat vaikuttavat yksilön kehitykseen.

Ihmisen ikävuosia 16–19 eli nuoruuden keskivaihetta kutsutaan seestymiskaudeksi, jossa nuori alkaa enemmän miettimään maailmankatsomuksellisia kysymyksiä, kuten nälänhätää, ilmastonmuutosta ja maapallon tulevaisuutta. Omia mielipiteitä tuodaan vahvemmin esille eettisissä, moraalisisissa ja yhteiskunnallisissa asioissa, eikä nuori ei enää tässä vaiheessa ihannoï vanhempiaan eikä muita auktoriteetteja yhtä kuuliaisesti. (Nurmiranta ym. 2009, 78.)

Nuoruuden keskivaiheilla omaa identiteettiä aletaan rakentamaan vahvasti, eli nuori muodostaa itselleen suhteellisen selkeän, pysyvän ja yksilöllisen minäkäsityksen. Identiteettiä nuori luo suhteessa omiin fyysisiin ominaisuuksiin, vanhempiin, ystäviin, kouluun, työhönsä ja maailmankatsomukseen. (Nurmiranta ym. 2009, 78.)

Myöhäisnuoruudessa eli ikävuosina 19–25 nuori alkaa vakiinnuttamaan identiteettiään ja hänen oma maailmankuvansa selkiytyy. Nuoren päässä pyörivät vahvemmin eettiset ja moraaliset kysymykset, hänen arvonsa ja asenteensa. Myöhäisnuoruudessa keskeisessä roolissa ovat oman paikan ja roolin löytäminen, sosiaalisesti vastuullisen toiminnan omaksuminen sekä koulutuksen ja uran suunnittelu ja toteuttaminen. (Nurmiranta ym. 2009, 80.)

Krogerin mukaan Super on esittänyt urakehityksestä teorian, joka esittää identiteetin vaikuttavan suuresti yksilön uravalintaan. Nuoruuden keskivaiheilla yksilö alkaa pohtimaan mahdollisia uravalintoja, jotka sopivat yhteen hänen identiteettinsä kanssa. Myöhäisnuoruudessa henkilö ryhtyy karsimaan määrittelyvaiheessa uravalintojaan ja alkaa seuraamaan tiettyä urapolkua. (Kroger 2007, 152.)

Kuten seuraavasta taulukosta on kohdasta kaksi huomattavissa, 15–24-vuotiaana uraa aletaan rakentamaan koulun, työkokemuksen sekä harrastusten pohjalta (ks. taulukko 1). Tuon ikäisenä aloitettu sijoitustoiminta ei yleisellä tasolla ole harrastustoimintaa korkeammalla tasolla, sillä nuoret alkavat vasta tuossa iässä saamaan tuloja.

Taulukko 1. Superin viisi vaihetta elämän ja uran kehityksessä (Careersnz 2012)

Super's five life and career development stages

Stage 1: Growth	Age 0–14	Characteristics: Development of self-concept, attitudes, needs and general world of work
Stage 2: Exploration	Age 15–24	Characteristics: "Trying out" through classes, work experience, hobbies. Tentative choice and skill development
Stage 3: Establishment	Age 25–44	Characteristics: Entry-level skill building and stabilisation through work experience
Stage 4: Maintenance	Age 45–64	Characteristics: Continual adjustment process to improve position
Stage 5: Decline	Age 65+	Characteristics: Reduced output, prepare for retirement

Uravalinnoilla on yksi hyvin mitattavissa oleva merkitys yksilön taloudellisen menestymisen kannalta eli palkka. Tilastokeskuksen tekemän selvityksen mukaan vuonna 2012 suomalaisen palkansaajan keskiarvoinen tuntipalkka oli 18,92 euroa. Valitsimme tälle kaikkien toimialojen keskiarvolle vertailukoh- teeksi listauksesta toimialoja, joihin uskomme sijoittajiksi edes jollain tasolla it- sensä identifioivien henkilöiden todennäköisesti päätyvän työskentelemään (ks. taulukko 2).

Taulukko 2. Palkkavertailu (Tilastokeskus 2013)

Palkansaajien kokonaisansiot tunnissa toimialan (TOL 2008) mukaan vuonna 2012	
	Kokonaisansion keskiarvo, e/t
Sektorit yhteensä	
Sukupuolet yhteensä	
Toimialat yhteensä	18,92
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	24,31
64 Rahoituspalvelut (pl. vakuutus- ja eläkevakuutustoiminta)	23,61
641 Pankkitoiminta	23,04
649 Muut rahoituspalvelut (pl. vakuutus- ja eläkevakuutustoiminta)	26,93
66 Rahoitusta ja vakuuttamista palveleva toiminta	29,15
661 Rahoitusta ja vakuuttamista palveleva toiminta (pl. vakuutus- ja eläkevakuutustoiminta)	27,34
85 Koulutus	20,75
853 Ylemmän perusasteen ja keskiasteen koulutus	20,71
854 Korkea-asteen koulutus	23,82
855 Muu koulutus	21,10

Kaikkien valitsemiemme toimialojen palkkojen keskiarvoksi saamme 24,08 euroa, mikä on 27,3 prosenttia kaikkien toimialojen keskiarvopalkkaa suurempi. Voinemme olettaa, että finanssialalla työskentelevä henkilö on myös keskivertoa valistuneempi ihminen rahan käytössä. Nämä molemmat seikat, korkeampi palkka ja parempi ymmärrys raha-asioissa, vaikuttanevat positiivisesti yksilön taloudellisen menestymisen todennäköisyyteen.

3 Sijoittaminen

Sijoittamisella tarkoitetaan erilaisten sijoitusinstrumenttien, yleisemmin vain sijoitusten, ostamista, hallussapitoa ja myymistä. Näihin sijoituksiin kiinnitetyn omaisuuden odotetaan tuottavan voittoa sijoittajalle tulevaisuudessa, mutta sijoittamisessa on aina riski hävitä sijoitettu pääoma. Yleisimpiä sijoituskohteita ovat pankkitalletukset, osakkeet ja rahastot, mutta myös raaka-aineet ja taideteoksetkin käyvät sijoitusinstrumentista. (Europaeous 2009, 13.)

On vaikea erottaa sijoittajaa säästäjästä, sillä OP-Pohjolan tekemän sijoittaja-barometrin kyselyyn vastanneista vain 11 prosenttia pitää itseään sijoittajina, kun loput 89 prosenttia kokevat olevansa säästäjiä. Vaikka rahaa olisikin sijoitettu esimerkiksi rahastoihin tai osakkeisiin, näkevät useat ihmiset silti itsensä säästäjinä. Saman barometrin mukaan vain 9 prosenttia suomalaisista on tuottohakuksia sijoittajia. (OP-Pohjola 2010.)

Alexandria Pankkiiriliikkeen tekemässä internet-tutkimuksesta (2012) käy ilmi, että 64 prosenttia suomalaisista sijoittaa tai säästää, mutta samana vuonna Finanssialan Keskusliiton tekemä tutkimus (2012) osoitti prosentin olevan 59 (ks. taulukko 3).

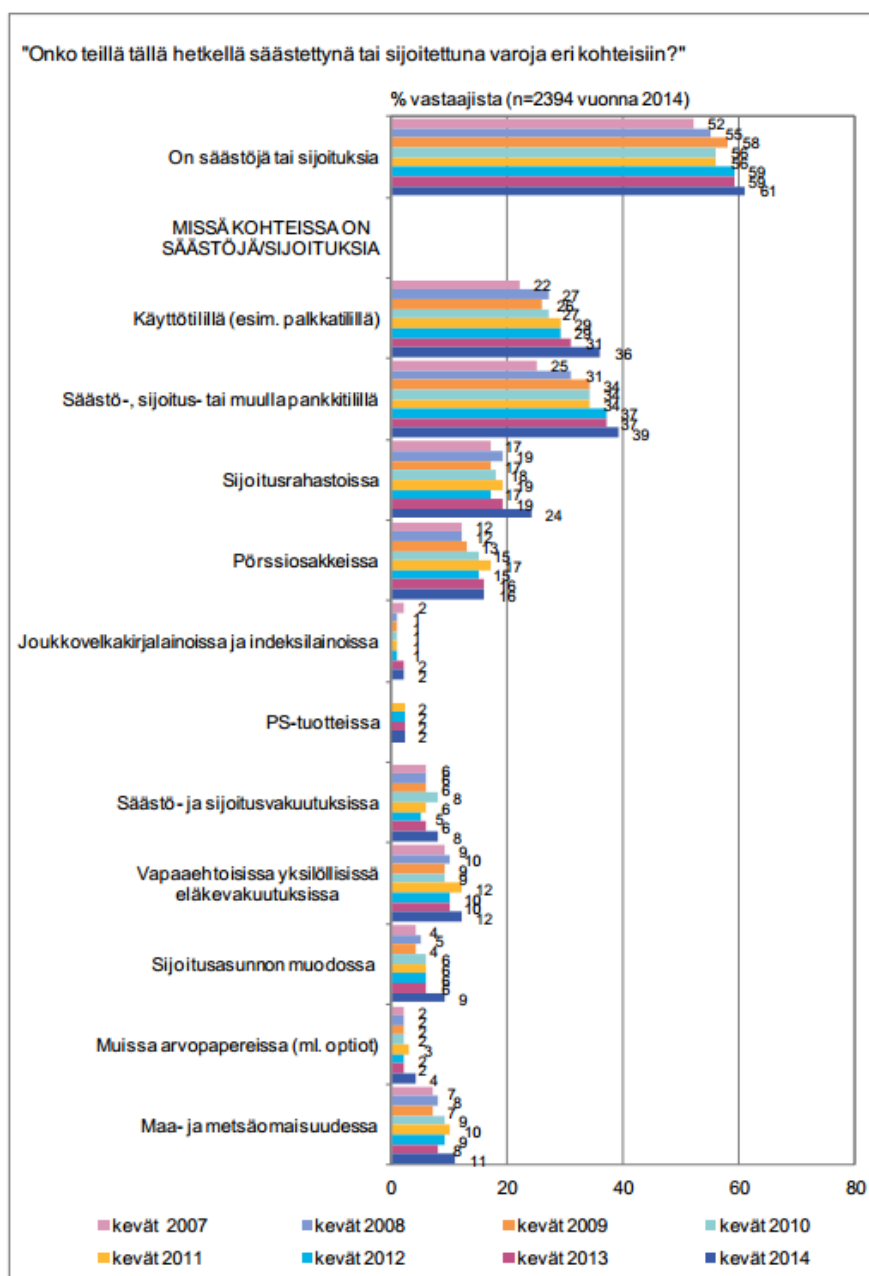
Taulukko 3. Tutkimusten vertailu (Alexandria 2012, Finanssialan Keskusliitto 2012)

Tutkimuksen tekijä	Alexandria	Finanssialan Keskusliitto
Yhtiömuoto	Oy	Ry
Ikähaarukka	18–65	15–74
Tutkimusmenetelmä	Internetpaneeli	Puhelinhaastattelu
Tutkimukseen osallistuneita	1094	2399
Tutkimuksen ajankohta	Syyskuu	Helmikuu
Säästää tai sijoittaa	64 %	59 %

Mielestämme on hyvin selvää, että luotettavin kuva koko Suomen sijoituskäyttäytymisestä on Finanssialan Keskusliitolla. Sen lisäksi, että heidän tutkimuksen oli osallistujamäärältään kattavampi, he olivat valinneet suuremman ikähaitarin. On myös otettava huomioon, että Alexandria Pankkiiriliike on voittoa tavoitteleva yritys, joka oletetusti osittain myös markkinoinnin tueksi on tehnyt tämän tutkimuksen ja on keskittynyt työikäiseen, vielä aktiiviseen osaan yhteiskunnastamme saadakseen korkeamman lukeman. Alexandria Pankkiiriliike olisi kuitenkin voinut nostaa ikähaarukkaansa kattoa vielä korkeammalle, sillä Finanssialan Keskusliiton (2014a) tekemän Senioreiden säästäminen ja maksutavat-tutkimuksen mukaan 64 prosenttia 65–85-vuotiaista säästää tai sijoittaa eivätkä näin ollen olisi kuitenkaan laskeneet omaa tutkimustulostaan. Mikäli Alexandria olisi ottanut tutkimukseensa mukaan myös vuosina 1994 – 1997 syntyneet 15–17-vuotiaat, joita Tilastokeskuksen (2013) mukaan vuonna 2012 oli 187 338, Alexandrian tutkimustulos olisi laskenut pahimmassa tapauksessa 61 prosenttiin, mikäli yksikään 15–17-vuotias ei säästäisi tai sijoitaisi. Finanssialan Keskusliitto tutkimuksen (2009) mukaan 15–17-vuotiaista 46 prosenttia säästää tai sijoittaa eli täysin passiivisia nuoretkaan eivät ole.

Koska laajennettu ikähaarukka ei olisi laskenut Alexandrian tutkimustulosta (2012) samalle tasolle Finanssialan Keskusliiton tutkimuksen (2012) kanssa, uskomme eron syntyvän tutkimusmenetelmän ja tutkimukseen osallistuneiden lukumäärän vuoksi. Vaikka internetpaneelissa ja puhelinhaastattelussa on joitain eroja toteutuksessa, internetpaneeliin voi vastata kaikessa rauhassa kotonaan ja puhelinhaastattelussa pitää keskustella oikean ihmisen kanssa. Finanssialan Keskusliiton tutkimukseen osallistuneet edustavat suurempaa osuutta koko väestöstä ja näin ollen pidämme heidän tutkimustaan luotettavampana lähteenä.

Finanssialan Keskusliiton tekemän tutkimuksen (2014b) mukaan 15–74-vuotiaat suomalaiset sijoittavat ja säästävät nyt enemmän kuin edellisvuosina luke-
man ollessa 61 prosenttia (ks. kuvio1).

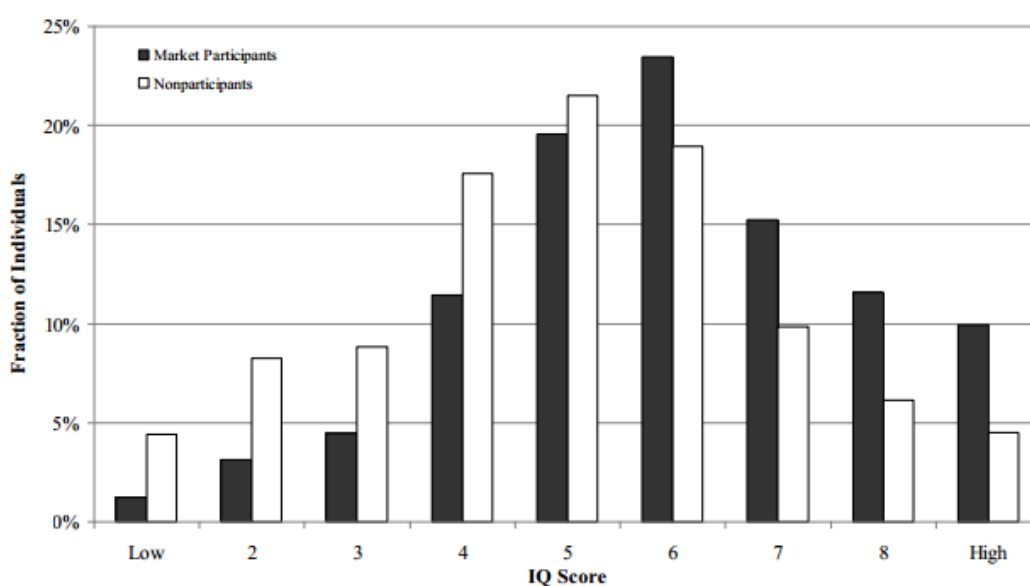
Kuvio 1. Suomalaisen sijoituskäyttäytyminen (Finanssialan Keskusliitto 2014b)

Suomalaisten into säästämiseen ja sijoittamiseen on ollut nousussa jo vuodesta 2004 asti ja varoja on sijoitettu samanaikaisesti useampaan kohteeseen eli hajautettu. Erityisesti 29–49-vuotiaiden keskuudessa säästäjien osuus on kasvanut vuodentakaisesta ja osa tästä kasvusta on nähtävissä vapaaehtoisissa eläkevakuutuksissa.

OP-Pohjolan tekemän tutkimuksen mukaan 61 prosenttia suomalaisista koki vuonna 2010, ettei ole riittävän varautunut taloudellisesti eläkepäiviinsä ja 27 prosenttia valmistautuu vielä työskentelemään eläkeikäisenäkin. Vain 16 prosenttia suomalaisista luottaa ainoastaan työeläkkeen varaan oman toimeentulonsa eläkkeellä. (Finanssialan Keskusliitto 2014b; OP-Pohjola 2010.)

Uskoaksemme tämä kasvanut sijoitusinto kielii osittain siitä, että suomalaiset luottavat vähenevissä määrin Suomen eläkejärjestelmään (Kahma & Takala 2012), jolloin säästäminen sijoittamisen keinoin eläkepäiville on kasvattanut suosiotaan.

Kaiken lisäksi pörssikauppaan osallistumiseen on löydetty korrelaatio yksilön älykkyyssosamäärästä (ks. kuvio 2), korkeampi älykkyyssosamäärä kertoo yksilön korkeammasta todennäköisyydestä olla mukana pörssimarkkinoilla (Grinblatt, Keloharju & Linnainmaa 2011, 36).

Kuvio 2. Älykkyyssosamäärän korrelaatio sijoittamiseen (Grinblatt ja muut 2011)

Arvo-osuustili

Arvo-osuustili on tili, jolle sijoittajan omistukset merkitään arvo-osuuslajeittain. Arvo-osuustili on pakollinen, mikäli aikoo käydä kauppaa pörssissä. Arvo-osuustilin voi avata pankeissa tai pankkiiriliikkeissä, jotka tarjoavat arvo-osuustilejä. Arvo-osuustilin voi myös avata Arvopaperikeskuksessa. Sijoittaja tarvitsee myös luonnollisesti pankkitilin, jolta kaupankäyntiin tarvittavat varat veloitetaan ja minne osingot maksetaan, sillä arvo-osuustilillä ei voi säilyttää rahaa. Arvo-osuustililtä voi myös siirtää varoja takaisin pankkitilille, esimerkiksi sen jälkeen kun on myynyt osakkeensa. (Suomen Pörssisäätiö 2001.)

Arvo-osuustiliä ei tarvita, mikäli sijoittaa rahaa ainoastaan perinteisiin rahastoihin, mutta esimerkiksi ETF-rahastot sen vaativat (Pesonen 2009, 137).

Pörssi

Pörssi on rahoitusvälineiden kauppapaikka, jonka tehtävä on myös ylläpitää tarjouskirjaa, täsmäyttää tarjoukset ja julkaista toteutuneet arvopaperikaupat. Suomen pörssitoiminnasta vastaa NASDAQ OMX Helsinki, joka on osa maailman toiseksi suurinta pörssitoimintaa harjoittavaa NASDAQ OMX-konsernia. (Finanssivalvonta 2014a.)

Helsingin Pörssissä tehtiin syyskuussa 2014 kauppaa keskimäärin 506 miljoonalla eurolla päivässä, mikä oli viisitoista prosenttia enemmän kuin syyskuuta edeltäneiden 12 kuukauden keskiarvo (NASDAQ 2014).

Helsingin pörssin toimintaa Suomessa valvoo Finanssivalvonta (L 19.12.2008/878).

Hajautus

Hajautus on sitä, että jakaa sijoituksiaan useisiin eri sijoituskohteisiin tai omaisuuslajeihin. Tätä tehdään sen vuoksi, että hajauttaessa sijoitukset erilailla käyttäytyviin kohteisiin arvopaperisalkun kokonaisriski laskee. Voidaan esimerkiksi ottaa korko- ja osakesijoituksia, jotka poikkeavat toisistaan riskitasossa.

Sijoituksia kannattaa laittaa eri toimialojen yrityksiin, sekä hajauttaa maantieteellisesti. (Pesonen 2011, 29.)

Arvopapereiden lisäksi myös aikaa voi hajauttaa, sillä ajoitusriski on aina olemassa. Vaikka osakkeet tuntuivat olevan nyt halpoja, ne voivat olla kuukauden päästä vielä halvempia. Tämän vuoksi ei kannata sijoittaa kerralla kaikkea sijoitettavissa olevaa pääomaa, vaan aloittaa rauhassa ja pikkuhiljaa lisätä arvopapereita salkkuun. Markkinat voivat syöksyä alas ensi viikolla ja varmasti harmittaisi, jos kaikki varat olisi kiinnittänyt tällä viikolla. (Pesonen 2011, 30–31.)

3.1 Yleiset sijoitusinstrumentit

Pankkitilit

Pankkitilille laitettu raha on kyllä turvassa pääoma-arvon vaihtelemiselta, mutta inflaatio alentaa yleensä talletuksen arvoa. Pankkitileillä on yleisesti pienet korot, joista ei jää juuri mitään katetta käteen verojen ja inflaation jälkeen. (Hultkrantz & Masalin 2007, 29.)

Pankit tarjoavat erilaisia tilejä eri käyttötarkoituksiin. On olemassa käyttö-, säästö-, määräaika- ja sijoitustilejä. Erot näiden tilien välillä näkyvät nosto-oikeuksissa ja siitä, miten korot määräytyvät. Korko voidaan laskea esimerkiksi joka päivän tai kuukauden alimman saldon mukaan. Tiliehdoista tulee selville, minkä menetelmän mukaan korko lasketaan. (Anderson, Tuhkanen 2004, 167.)

Esimerkiksi Handelsbankenin käyttötilin korko on 0 prosenttia (Handelsbanken 2014a) ja sijoitustilin 0,35 prosenttia vuodessa (Handelsbanken 2014b), eli sijoitustilille laitetulle tuhannelle eurolle kasvaa vuodessa korkoa 3,5 euroa. Tästä 3,5 eurosta verottaja vie 30 prosenttia (Valtiovarainministeriö 2014), eli vuoden päätteeksi tilillä on 1 002,45 euroa.

Kun vähennetään vielä inflaation osuus eli 1,3 prosentin vuosimuutos (Tilastokeskus 2014), 1 002,45 euroa vuotta myöhemmin vastaa 989,60 euroa talletushetkellä, eli vuodessa talletuksen arvosta on kadonnut 10,40 euroa.

Vaikka pankkitilillä olevat varat tässä maailmantilanteessa kuihtuvat ajan kanssa, on silti hyvä yleissääntö pitää aina säästettynä erillään muusta varallisuudesta 3-6 kuukauden menoja vastaava puskuri pahan päivän varalle (Vuori 2011). Ikävä kyllä vain 61 prosentilla 15–74-vuotiaista suomalaisista on ylipäättään mitään säästöjä tai sijoituksia (Finanssialan Keskusliitto 2014b).

Osakkeet

Osake tarkoittaa osuutta osakeyhtiön tai julkisen osakeyhtiön osakepääomasta. Osakkeen omistamalla olet esimerkiksi oikeutettu osakeyhtiön voitonjakoon ja päätösvaltaan yhtiökokouksissa (Opi osakkeet 2010, 5. painos NASDAQ OMX Helsinki). Suomalaisista 12 prosentilla on sijoitettu rahaa suoraan osakkeisiin (Finanssialan Keskusliitto 2014b).

Pörssissä voi käydä kauppaa ainoastaan julkisten osakeyhtiöiden osakkeilla. Yksityisten osakeyhtiöiden osakkeilla voi käydä kauppaa monenkeskisessä kauppapaikassa, mutta tämän alan ainoa toimija Suomessa tällä hetkellä on First North Finland. (Finanssivalvonta 2014a.)

Historiallisesti osakkeet ovat olleet tuottoisin sijoitusmuoto, mutta ne ovat myös hyvin riskipitoisia. Pahimmassa tapauksessa, jossa omistat yrityksen osakkeita joka ajautuu konkurssiin, ovat osakkeen omistajat viimeisinä saamassa yrityksestä saataviaan. Suomessa kuitenkin pörssiyrityksen konkurssiin joutuminen on hyvin epätodennäköistä ja niitä on tapahtunut historiassa vain seitsemän, mutta Talvivaaran realisaatiosaneerauksen mukaan laskeminen nostaisi luvun kahdeksaan. (Hämäläinen 2005, 23.; Moisio 2013.; Ahtela 2014.)

Kaikki osakeyhtiöt voivat jakaa voittoa osakkeen omistajille osingon muodossa, mikäli yhtiön hallitus näin päättää. Mikäli osingon saajana on yksityishenkilö, julkisen osakeyhtiön osingosta hänelle on 15 prosenttia verovapaata tuloa ja 85 prosenttia veronalaista pääomatuloa. Ennakonpidätys julkisen osakeyhtiön jakamasta osingosta on 25,5 prosenttia. (Verohallinto 2014.)

Yksityisen yhtiön jakamasta osingosta vain 25 prosenttia on veronalaista pääomatuloa, siltä osin kuin osingon määrä ei ylitä osakkeiden matemaattiselle arvolle laskettua 8 prosentin vuotuista tuottoa. Mikäli osingonsaajalla on verovuotena tällaisia osinkoja yli 150 000 eurolla, ylimenevästä osasta 85 prosenttia on veronalaista pääomatuloa. Mikäli jaettava osinko ylittää 8 prosenttia osakkeen matemaattisesta arvosta, se muuttuu ansiotulo-osingoksi ja 75 prosenttia ylimenevästä osuudesta veronalaista ansiotuloa. Yksityisen yhtiön jakamasta osingosta ennakonpidätys on 7,5 prosenttia 150 000 euroon asti ja siitä ylittävistä osuudesta 27 prosenttia. (Verohallinto 2014.)

Indeksit

Indekseillä seurataan valittujen osakkeiden kurssikehitystä reaaliajassa. Indeksien hyöty sijoittajalle on siinä, että koko markkinan tai sen osien kehitys saadaan yksinkertaistettua yhden tunnusluvun avulla. Tähän tunnuslukuun voi verrata esimerkiksi henkilökohtaisen salkun kehittymistä. (NASDAQ OMX 2010.)

Indeksin seurannan aloittamiseksi sovitaan jokin kantaluku, johon sitten lasketaan markkinoiden kehitys. Helsingin pörssin osakkeiden hinnan kehitystä seurataan OMX Helsinki -indeksillä, jolle sen kantapäivänä 28.12.1990 annettiin kantaluku 1000. Indeksien pisteluku muuttuu sen mukaan, paljonko indeksillä mitattavat pörssikurssit keskimäärin muuttuvat. Esimerkiksi jos pörssikurssit nousevat keskimäärin viisi prosenttia, indeksipisteluku nousee viisi prosenttia. (NASDAQ OMX 2010.)

Indeksejä on painorajoitettuja ja painorajoittamattomia. Painorajoitetussa indeksissä on ennalta sovittu, paljonko yhden osakkeen kurssikehitys saa vaikuttaa koko indeksin pisteluvun muutokseen. Tämä painoraja on sen vuoksi, että se kuvaa paremmin hyvin hajautetun osakesalkun kehitystä ja koska suurin osa rahastoista saa sijoittaa yksittäiseen yhtiöön korkeintaan kymmenen prosenttia varoistaan. Esimerkiksi Suomessa seurattu OMXH25 -indeksi, joka kuvaa 25 rahamääräisesti vaihdetuimman osakesarjan hintakehitystä Helsingin pörssissä, on rajannut yhden yrityksen painon indeksissään enimmilleen 10 prosenttiin. (NASDAQ OMX 2010.)

Painorajoittamattomassa indeksissä yksittäisen osakkeen paino on yhtä suuri kuin kyseisen yrityksen markkina-arvon osuus indeksissä olevien yritysten kokonaismarkkina-arvosta. Painorajoittamattomia indeksejä ovat esimerkiksi OMXH -yleisindeksi ja toimialaindeksit. (NASDAQ OMX 2010.)

Indekseistä pystyy seuraamaan markkinakehitystä suuremmassa mittakavassa. Seuraavasta kuviosta (ks. kuvio 3) on helposti havaittavissa 2000-luvun alussa puhjennut IT-kuplan ja vuonna 2008 alkaneen finanssikriisin vaikutukset kurssien alenemiseen. (NASDAQ OMX 2010.)

Indeksi: OMX Helsinki

Kuvio 3. OMXH-indeksin kurssikehitys 28.12.1990–17.10.2014 (Kauppalehti 2014a)

Sijoitusrahastot ja sen variaatiot

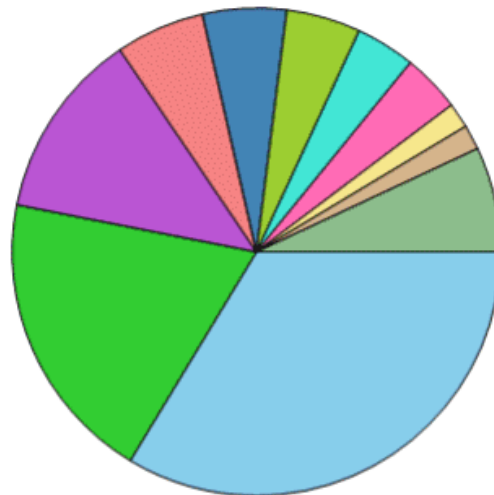
Sijoitusrahasto on osakkeista ja muista arvopapereista koostuva salkku, jonka omistavat siihen sijoittaneet ihmiset, yritykset ja muut yhteisöt. Sijoitusrahaston toimintaperiaate on käydä arvopaperikauppaa ja tuottaa voittoa niillä varoilla, jotka se on kerännyt kasaan sijoittajilta. Sijoitusrahasto mahdollistaa sen, että vähempivaraaisetkin omistajat pääsevät hyötymään suursijoittajan tapaan esimerkiksi kaupankäynnin kustannustehokkuudesta. (Puttonen & Repo 2003, 25.)

Sijoitusrahastoa hallinnoi rahastoyhtiö, mutta se ei koskaan omista hoitamiaan rahastoja tai niiden varoja. Rahastoyhtiö ei voi käyttää rahastoissa olevia varoja esimerkiksi omien vastuidensa kattamiseen mahdollisessa maksukyvyttömyys- tai konkurssitilanteessa. Sijoitusrahaston varat jakautuvat kullekin omistajalle siinä suhteessa, kuinka paljon sijoittaja on sijoittanut rahastoon. (Pesonen 2011, 113)

Suomessa rahastoyhtiöitä on 31, jotka ovat kaikki Finanssivalvonnan tarkkailun alla. Niiden markkinaosuudet näkyvät seuraavassa kuviossa (ks. kuvio 4).

Rahastoyhtiöiden markkinaosuudet 2014

8/2014

Nordea Funds Oy	33,64%
OP-Rahastoyhtiö Oy	19,45%
Danske Invest Rahastoyhtiö Oy	12,46%
Handelsbanken Rahastoyhtiö Oy	5,89%
FIM Varainhoito Oy	5,54%
Evli-Rahastoyhtiö Oy	4,92%
SEB Rahastoyhtiö Suomi Oy	3,94%
Aktia Rahastoyhtiö Oy	3,86%
Seligson & Co Rahastoyhtiö Oyj	1,67%
eQ Rahastoyhtiö Oy	1,65%
Muut rahastoyhtiöt	6,96%

Kuvio 4. Rahastoyhtiöiden markkinaosuudet Suomessa (Finanssivalvonta 2014b)

Yhteensä rahastoihin on sijoitettu Suomessa 85,6 miljardia euroa (Finanssivalvonta 2014b).

Esimerkiksi me olemme sijoittaneet suurimman osan sijoituksistamme rahastoihin, koska kaupankäyntipalkkiot ovat prosentuaalisesti liian suuria sijoitusvaroihimme verrattuna (ks. taulukko 4).

Taulukko 4. Hinnasto (Nordnet 2014a)

Kaupankäyntipalkkiot (sis. alv 0 %)	Taso 4 (0)	Taso 3 (1-10)	Taso 2 (11-50)	Taso 1 (> 50)
OSAKKEET, WARRANTIT, ETF:T, ETC:T JA KORKOTODISTUKSET*				
Kotimaa				
Suomi	0,20 % Min. 9 €	0,15 % Min. 7 €	0,10 % Min. 5 €	0,08 % Min. 3 €
Pohjoismaat				
Ruotsi Norja Tanska	0,25 % Min. 10 €	0,18 % Min. 10 €	0,12 % Min. 10 €	0,08 % Min. 10 €
Eurooppa				
Belgia ¹ Englanti ^{1,2} (leimavero: englantilaisten osakkeiden ostot + 0,50 %) Hollanti ¹ Portugali ¹ Ranska ¹ (1.8.2012 alk. rahoitustransaktiovero: tiettyjen ranskalaisten osakkeiden ostot + 0,20%) Saksa ²	0,30 % Min. 15 €	0,20 % Min. 15 €	0,15 % Min. 15 €	0,12 % Min. 15 €
Pohjois-Amerikka				
USA 2 Kanada	0,30 % Min. 15 € 0,40 % Min. 20 €	0,20 % Min. 15 € 0,30 % Min. 20 €	0,15 % Min. 15 € 0,25 % Min. 20 €	0,12 % Min. 15 € 0,20 % Min. 20 €
Listaamattomat osakkeet				
Suomi, Ruotsi, Norja ja Tanska	0,50 % Min. 40 €	0,50 % Min. 40 €	0,50 % Min. 40 €	0,50 % Min. 40 €
Suomalaisten listaamattomien osakkeiden varainsiirtovero 1,6 % jaetaan tasapuolisesti ostajan ja myyjän kesken.				
Puhelinkauppa (sis. alv 0 %)				
Kaikki markkinat ja rahastot	Lisämaksu 10 €/toimeksianto			
Rahastot (sis. alv 0 %)				
Merkintä-, hallinnointi- ja lunastuspalkkio	Merkintä- ja lunastuspalkkiot 0 €. Muut rahastoyhtiön veloittamat kulut näet Rahastomaailmasta kunkin rahaston perustiedoista.			

Kuten taulukosta näkyy, esimerkkinä käytettävän Nordnetin hinnoittelun perusteella kolmannen tason asiakas maksaa Suomessa tehdyistä osaketoimeksiannoista 0,15 prosentin provisiota, mutta vähintään seitsemän euroa. Tämä tarkoittaa sitä, että pitääkseen kaupankäyntikulujen osuuden sijoituspääomasta mahdollisimman pienenä, täytyisi jokaisen toimeksiannon oltava arvoltaan vähintään 467 euroa. Sijoitusrahastot ovat piensijoittajalle taloudellisesti järkevämpiä niiden pienempien kulujen vuoksi, sillä joissakin tapauksissa rahastosijoittamisen ainoa kulu on rahaston hallinnointipalkkio, mikä on enimmillään muutamia prosentteja vuodessa.

Lisäksi sijoitusrahastoihin on usein tarjolla kuukausisäästämispalveluita, jotka siirtävät käyttötililtä ennalta määritetyn summan valittuun rahastoon automaattisesti.

Osakerahastot ovat rahastoja, jotka nimensä mukaisesti sijoittavat osakkeisiin. Osakerahastojen riskit ja tuotto-odotukset ovatkin samalla tasolla suorien osakesijoitusten kanssa, koska ne vastaavat parhaiten tavallista hajautettua osakesijoittamista. Osakerahastot voivat valita sijoituskohteekseen esimerkiksi jonkin tietyn toimialan, kuten lääketeollisuuden, tai sijoittaa vain haluamansa kokoisiin yrityksiin. (NASDAQ OMX 2010, 48.; Puttonen & Repo 2003, 28.)

Korkorahastot sijoittavat varansa joukkovelkakirjoihin ja muihin korkoinstrumentteihin. Lyhyen aikavälin korkorahastoissa puhutaan alle vuoden pituisista sijoituksista, joissa tuotto-odotus on maltillista ja riskit pienempiä. Pitkän aikavälin korkorahastoissa sijoitukset ovat yleensä yli vuoden pituisia ja täten tuotto-odotukset ja riskit ovat suurempia. (Pörssisäätiö 2012, 9.)

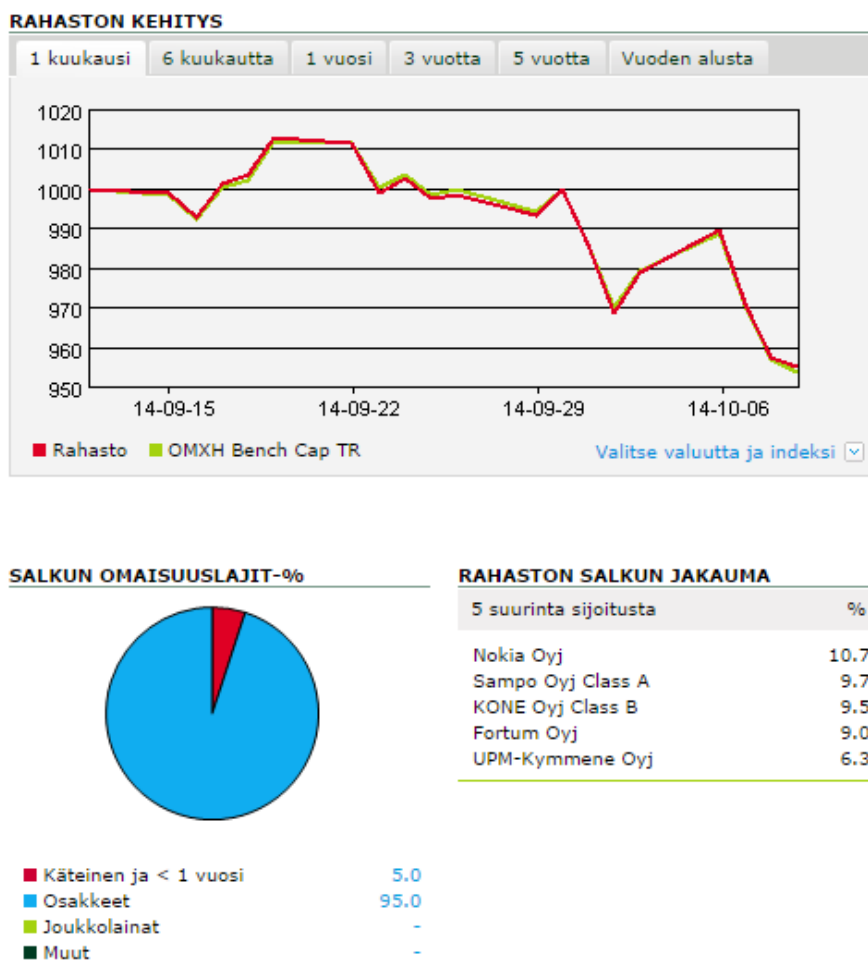
Valtionlainarahastot sijoittavat nimensä mukaan valtioiden lainoihin ja joukkovelkakirjoihin (Pesonen 2011, 130).

Investment Grade -rahastot ovat rahastoja, jotka sijoittavat varansa korkealaatuisiin yrityslainoihin, joilla on hyvä luottoluokitus. Yrityslainoissa riski on korkeampi kuin valtionlainoissa, sillä yrityksen konkurssitilanteet ovat olennaisesti todennäköisempiä kuin valtioiden maksukyvyttömyystilanteet. (Pesonen 2011, 130–131.)

High Yield -rahastot puolestaan sijoittavat korkeariskisiin yrityslainoihin, joilla on matala luottoluokitus. Tiedotusvälineet käyttävät näistä lainoista usein termiä roskalaina niiden matalan luottoluokituksen takia. (Pesonen 2011, 131.)

Yhdistelmärahastot ovat osake- ja korkorahastojen yhdistelmä, jossa rahasto hajauttaa varat korko- ja osakemarkkinoille. On salkunhoitajan vastuu päättää, kuinka suureen osuuden varoista hän kummallekin markkinalle laittaa missäkin markkinatilanteessa ja tämä painotus on pitkällä juoksulla suurin tekijä yhdistelmärahaston menestymisessä. (Puttonen & Repo 2003, 28.)

Indeksirahasto poikkeaa muista sijoitusrahastoista siten, että sen sijoituskohdeet määräytyvät ennalta sovitun indeksin perusteella (ks. kuvio 5). Indeksirahastossa salkunhoitajan rooli on ainoastaan tasapainottaa rahaston omistusosuudet indeksin perusteella säännöllisin väliajoin. Indeksirahaston etu muihin rahastoihin on esimerkiksi pienemmät hallinnointipalkkiot, mitkä johtuvat nimenomaan passiivisesta salkunhoidosta. (Pörssisäätiö 2012, 11.)

Kuvio 5. Indeksirahaston kehitys suhteessa OMXH25 -indeksiin (Nordnet 2014c)

Kuviossa 5 esimerkkinä on käytetty Nordnet Superrahasto Suomea, joka käyttää indeksinään OMX Helsinki 25, eli rahasto pyrkii matkimaan 25 Suomen pörssissä vaihdetuimman osakkeen keskimääräistä kehitystä.

Toisiin sijoitusrahastoihin sijoittavaa rahastoa kutsutaan rahasto-osuusrahastoksi. Rahasto-osuusrahaston riskiä voidaan pitää tavallista sijoitusrahastoa pienempänä, koska sen varat sijoittuvat monien eri rahastojen kautta laajalle markkina-alueelle. (Puttonen & Repo 2003, 71.)

Vipurahastot eli hedgerahastot ovat rahastoja, jotka sijoittavat lisätuottojen hankkimiseksi myös paljon johdannaisiin. Vipurahastojen tuotto-odotukset ovat korkeammalla, joten niiden riskitasokin on normaalia rahastoa selvästi korkeammalla. Suomalaisia hedgerahastoja ei pidä sekoittaa amerikkaiseen hedge fund termiin, joka tarkoittaa yleisesti sijoitusyhtiötä. (NASDAQ OMX 2010, 49.)

Erikoissijoitusrahastoilla on sääntöjensä puitteissa oikeus poiketa sijoitusrahastolain asettamista sijoitusrajoituksista, eli niillä on oikeus sijoittaa varojaan vapaammin ja ottaa suurempia riskejä kuin normaalien rahastojen. Erikoissijoitusrahaston nimestä on aina käytävä ilmi, että kyseinen rahasto on erikoissijoitusrahasto. (Pesonen 2011, 136.)

Exchange Traded Fund eli yksinkertaisesti ETF-rahasto on samankaltainen rahasto kuin perinteinen rahasto. Suurin eroavaisuus on se, että kauppaa käydään aktiivisesti pörssin ollessa auki rahaston osuuksilla, eikä kerran päivässä pörssin suljettua, kuten muissa rahastomuodoissa. Kaupankäyntiä varten sijoittaja tarvitsee arvo-osuustilin niin kuin muussakin pörssikaupankäynnissä sekä välittäjän eli esimerkiksi pankkiiriliikkeen. (Pesonen 2011, 137.)

Puttonen ja Repo (2003) väittävät kirjassaan, että ETF:t seuraisivat aina jotain ennalta määrättyä indeksiä, mutta tämä ei pidä paikkaansa. Finanssivalvonnan kotisivuilla kerrotaan, että useimmat ETF:t kyllä yrittävät jäljitellä indeksiä, mutta niiden ei ole pakko sitä tehdä.

Investopedia verkkosivuillakin ETF:t ja niiden sidokset indekseihin mainitaan kahdessa kohdassa viiden yleisimmän väärinymmärryksen joukossa ETF:iin liittyvässä listauksessa (Cussen n.d.).

3.2 Muut sijoitusinstrumentit

Tähän mennessä olemme kertoneet osakkeista ja rahastoista, mutta sijoitusinstrumentteja on myös monia muitakin. Seuraavat instrumentit ovat sijoittamisen maailmassa varsin huomattavia sijoituskohteita, mutta meidän aiheemme kannalta ne eivät ole kovinkaan relevantteja, joten olemme niputtaneet ne lyhyiksi packageikseen saman otsikon alle, jottei niitä täysin unohdeta ja nämä ovat tulleet myös haastatteluissa esille. Näin ollen ne on kuitenkin hyvä käydä läpi.

Kiinteistösijoittaminen

Koska opinnäytetyömme keskittyy henkilöihin, sekä painotus on varsinkin nuorissa sellaisissa, puhumme kiinteistöjen osalta vain asuntosijoittamisesta. Teollisuuskiinteistöt ja toimitilat, sekä muut vastaavat ovat lähinnä yrityksille ja äveriäämmille ihmisille, eikä niiden avaaminen kannata, jos puhutaan nuorista sijoittajista, eivätkä ne myöskään ole merkittävä tekijä haastateltaviemme osalta (Hämäläinen 2005).

Asuntosijoittamisessa voittoa pääsee vuolemaan niin arvonnousulla kuin vuokrastakin. Asuntosijoittaminen ei kuitenkaan sijoitusinstrumenttina ole millään muotoa helppo, sillä yleensä asunnonomistajan vastuulla on sen korjaaminen ja huolto. Se tarvitsee moniin muihin instrumentteihin verrattuna huomattavasti alkupääomaa. Tämän takia asuntosijoittaminen on myös ”vaarallista”, sillä tietämätön voi menettää mittavan summan rahaa jos sukanvarteen jääneistä rahoista kaikki menevät kerrostalokaksioon ja edessä onkin yhtäkkiä putki- tai julkisivuremontti. Tällöin lisäkulut ovat huomattavat ja vuokratuloja ei ole saatavissa, joten pääomapuskuria pitää aina hieman olla patjan sisässä, vaikka kuvitteleekin tuntevansa kohteensa läpikotaisin.

Asuntosijoittaminen on vaivalloinen tapa myös siinä mielessä, että asukkaat pitää etsiä itse. Se voi olla ikävä stressinaiheuttaja, kun kuukauden irtisanomisaika juoksee ja omat kiireet ovat samanaikaisesti päällä, sekä samalla pitäisi etsiä uutta vuokralaista. (Hämäläinen 2005, 19–20.; Salkku.info 2014.)

Unohtaa ei kuitenkaan pidä mahdollisuutta delegoida vuokralaisten hankintaa tai asunnon myyntiä jollekin toiselle osapuolelle. Näissä kuitenkin pitää aina ottaa huomioon korkeat kulut, jolloin on hyvä tehdä laskutoimituksia myyntihinnan ja saatujen vuokratulojen yhteissummasta verrattuna ostohintaan, ylläpitoon käytettyyn pääomaan ja aikaan, sekä vielä toisen osapuolen palkkioihin, verottajaa unohtamatta. Asuntosijoittaminen yleensä tarvitsee pitkäaikaista vuokratuloa ja/tai merkittävää arvonnousua, jotta se olisi vaivaan nähden voitollista toimintaa, varsinkin silloin kun siihen liittyvät toiminnot ulkoistetaan jonkin muualle. (Hämäläinen, 2005, 19–20.; Kyynäräinen 2009.; Salkku.info 2014.)

Kuten muissakin kohteissa myös asuntosijoittamisessa tärkeintä on tehdä etukäteistyönsä huolellisesti ja silloin sijoitusasunto on suhteellisen vakaa ja luotettava instrumentti. Yksi suurimmista kompastuskivistä asuntosijoittamisessa on päätöksenteko tunteella ennen järkevää ajattelua, mutta huolellinen suunnittelu ja laskimen nimittäminen ylimmäksi ystäväksi auttavat sijoittajaa hoitamaan afäärinsä onnistuneesti. (Kyynäräinen 2009.)

Taide sijoituskohteena

Moni ei tule ajatelleeksi, että myös taide on sijoitusinstrumentti. Taiteen alle kuuluvat maalausten lisäksi myös veistokset ja teokset, joiden omistamisesta ihmiset ovat valmiita maksamaan rahaa. Taiteeseen pätee monet samat lainalaisuudet kuin osakkeisiin. Esimerkiksi taidesijoittaja saattaa hankkia maalauksen, jonka arvon hän odottaa nousevan ajan kanssa, jolloin myynnistä saadaan voittoa. Kuten pörssiosakkeissa niin myös tauluissa suuret nimet ovat tunnettuja ja turvallisempia sijoituksia, mutta taidebisneksessä suuret nimet houkuttelevat myös väärentäjiä.

Moni toki hankkii myös aloittavan taiteilijan tauluja ja odottaa maalarista seuraavaa Picassoa, jolloin halvalla ostetun taulun arvon odotetaan kasvavan räjähdysmäisesti myöhemmässä tulevaisuudessa. Näissä tapauksissa kuitenkin jälkimarkkinakehitys on kaikkea muuta kuin varmaa ja maalauksen arvo voi jäädä jopa todennäköisemmin sen materiaalikustannusten tasolle. (Hämäläinen 2005, 21–22.)

Taiteesta voi myös saada osinkoja, vaikka niiden luonne onkin hieman erilainen. Hämäläinen kertoo kirjassaan kaikista yksinkertaisimman ”osinkojen” saantitavan, taiteesta nauttimisen. Tällöin osinkoa voi nostaa lähes milloin halua, vaikka vastaanotettu pääoma onkin lähinnä henkistä. Toki ihan rahallistakin ”osinkoa” voi taiteesta nostaa esimerkiksi vuokraamalla taideteosta näyttelyyn. (Hämäläinen 2005, 21.)

Kuvio 6. Taiteen arvon säilyttämiseksi on tehtävä työtä (Brady 2013).

Valuutat

Valuutat ovat varsinkin pelkän vaihtokaupan osalta melkoista uhkapeliä. Niillä on suuri volatilitteetti eli arvon heilunta ja ne ovat vaikeita ennustettavia. Tästä syystä harvemmin suoraa valuuttakauppaa käydään, vaan valuuttojen arvonmuutoksista yritetään hyötyä muun muassa osakerahastojen kautta, jotka sijoittavat vaikkapa vain USA:n markkinoille ja käyttävät valuuttanaan dollaria. Näin ollen osakkeiden arvonnousua voi voimistaa, jos sijoittaja olettaa oman valuuttansa arvon laskevan suhteessa sijoituskohteensa valuuttaan. (Pesonen 2011, 143.; Karttunen 2003.)

Valuutat heilahtelevat rajusti nimenomaan ulkoisista syistä, yleensä poliittisista. Esimerkiksi vahvaa arvonnousua nauttinut Brasilian real kääntyi laskuun, kun Brasiliassa säädettiin erikoisvero ulkomaisille sijoituksille vuonna 2009. Tämän seurauksena ulkomaalaisille tuli kalliimmaksi sijoittaa Brasiliaan ja se heikensi sijoitusinnostusta maahan ja realin arvo heikentyi. (Pesonen 2011, 144.)

Myös esimerkiksi Ukrainan kriisi ja siitä johtuvat pakotteet Venäjää kohtaan ovat tuoneet ruplan arvoa alas merkittävästi. Taloussanomien artikkelissa kerrotaan ruplan saavuttaneen kaikkien aikojen pohjansa dollariin verrattuna pakotteiden johdosta (Taloussanomien 2014). Ennen kriisiä 14.1.2014 ruplan keskimurssi oli 45,56 suhteessa euroon ja yhdeksän kuukautta myöhemmin 14.10.2014 keskimurssi oli 51,61 (Kauppalehti 2014b). Näin ollen yhdeksän kuukautta aiemmin 45,56 ruplalla sai yhden euron, mutta 14.10.2014 se riitti vain noin 88 senttiin. Toisin sanoen ruplan kurssi suhteessa euroon heikentyi yli kymmenyksellä, joka on merkittävä arvonaleneminen, varsinkin kun vertauskohteena on heikentyvä euro.

Valuuttojen arvaamattomuudesta kertoo myös niiden historiassa tavatut manipulointitapaukset, joista ehkäpä tunnetuin tottelee nimeä ”Musta keskiviikko”. Maailman tunnetuimpiin sijoittajiin kuuluva George Soros oli haalinut suuret määrät Britannian puntaa, jotka hän sai vielä myytyä hyvään hintaan, kunnes markkinat seurasivat perässä ja punnan hinta romahti.

Tämän seurauksena Iso-Britannia joutui lopettamaan punnan arvon erittäin kalliin keinotekoisen ylläpidon ja näin ollen he myös erosivat Euroopan talousalueen valuuttakurssimekanismi ERM:stä. Tämän jälkeen Soros investoi taas puntaan, kun hinta oli romahtanut ja valuutan arvon noustessa hänenkin omistuksensa arvo nousi. Yksinkertaisesti kerrottuna hän voitti myynti- ja ostohinnan erotuksen, sekä punnan uuden arvonnousun verran rahaa kyseisillä toimenpiteillään. Yhteensä hän tienasi tällä tempauksella noin miljardi puntaa. (Litterick 2002.)

Raaka-aineet

Raaka-aineita eli hyödykkeitä sijoitusmuotona on yleisesti pidetty maailman vanhimpana (Pesonen 2011, 145). Jos asiaa miettii, niin onhan muun muassa ruokaa vaihdettu keskenään jo luultavasti kivikaudella, jolloin vaihtokaupantekijät ovat keskenään määrittäneet, että kuinka monta kourallista marjoja pitää antaa, jotta toinen osapuoli suostuu antamaan saalistamansa peuran potkan vaihdossa.

Hyödykkeet jaetaan useimmiten neljään eri kategoriaan. Aiemmin mainitut marjat ja peuran potkat kuuluvat maataloushyödykkeisiin. Toisin sanoen maataloushyödykkeet ovat elintarvikkeita ja muita päivittäistavaroita. Energiahyödykkeet taas tarkoittavat luonnollisesti energialähteenä toimivaa materiaa ja ehdottomasti suosituin niistä on öljy. Myös ylimystölle on oma hyödykelajinsa, nimittäin jalometallit. Näistä kaikille tutuimmat ovat varmasti kulta ja hopea, mutta hienommat herrat ja rouvat tuntenevat paremmin platinan jo luottokorttinsa värin takia. Myös viimeinen hyödykekatgoria kattaa metalleja, mutta nämä kuuluvat teollisuuden piiriin. Teollisuusmetalleista tutuimmat ovat rauta ja teräs. (Pesonen 2011, 145.)

Hyödykkeet ovat siitä poikkeuksellinen sijoitusinstrumentti, etteivät ne tuota sinänsä mitään. Osakkeissa on osingot ja kiinteistöissä vuokrat, mutta hyödykkeiden ainut tuottomahdollisuus on arvonnousussa. Käytännössä siis raaka-aineet ovat puhtaasti vaihtokauppaa varten ja niihin pätee kaikkein osuvimmin vanha sanonta ”osta markalla ja myy kahdella”. (Pesonen 2011, 145.)

Johdannaiset

Johdannaiset ovat sijoitusinstrumentteja, jotka ovat sidottuja niin sanottuihin kohde-etuksiinsa. Nämä kohde-etuudet voivat olla mitä tahansa muita sijoitusinstrumentteja, kuten osakkeita, raaka-aineita tai valuuttoja. Johdannaiset ovat siis yksinkertaistettuna eräänlaisia sopimuksia niihin sidotuista kohde-etuuksista.

Johdannaiset jaetaan kahteen pääkategoriaan, jotka ovat optiot ja termiinit. Optiot ovat oma johdannaismuotonsa, sekä optioista on myös jatkettu oma johdannaissensa, warrantti. Termiinien alle kuuluvat futuurit ja swapit, mutta swapit ovat suhteellisen vähän käytetty johdannaisinstrumentti piensijoittajien keskuudessa, eikä se ole myöskään tullut esille tutkimustamme tehdessä, joten jätämme sen läpikäymättä. Johdannaisista käymmekin siis läpi optiot ja sen alalaji warrantit, sekä termiineistä vain futuurit. (Pesonen 2011, 149–150.; Nordnet 2014b.; Nelskylä 2009, 17–22.)

Optiot ovat nimensä mukaisesti sopimuksia, joilla ostetaan oikeus lunastaa kohde-etuutta kuten osaketta, ennalta määritettyyn hintaan ennalta määritetyn ajan päästä. Optioille on kuitenkin ominaista, että kohde-etuutta ei ole pakko ostaa. Kuvitellaan sellainen tilanne, että tällä hetkellä Nokian osakkeen arvo on 10 euroa ja henkilö X omistaa Nokian osto-optioita 1000, joissa on määritetty että hänellä on oikeus lunastaa osake optiota kohden 11 eurolla puolen vuoden kuluttua. Henkilö X on maksanut jokaisesta optiosta 20 senttiä eli hän on yhteensä maksanut 200 euroa mahdollisuudesta ostaa Nokiaa 11 eurolla per osake. Näin ollen henkilö X toivoo, että Nokian osake nousee ainakin 11,20 euron arvoiseksi, jolloin hän olisi omillaan. Optio on kuitenkin tehty sillä tarkoituksella, että X on ennustanut Nokian osakkeen arvon nousevan esimerkiksi 12 euroon, jolloin hänellä on optionsa määrittämä oikeus ostaa osaketta silti 11 eurolla. Mikäli näin tapahtuisi ja X lunastaisi optionsa, hän jäisi voitolle Nokian osakkeen arvonnousun myötä ja optioiden hinta vähennettynä 800 eurolla omistettuaan 1000 optiota.

Mikäli Nokia tekisi konkurssin, henkilö X menettäisi optioidensa hinnan eli 200 euroa, mutta jos hän olisi päättänyt ostaa suoraan Nokiaa 1000 osaketta alkuperäishintaan 10 euroa per osake, hän tekisi tappiota 10 000 euroa. Näin kuitenkin harvemmin tapahtuu, mutta optioiden tarkoitus on myös minimoida tappioita, mikäli ennustus ei pidäkään paikkaansa. Esimerkissä ei ole otettu huomioon kaupankäyntikuluja, jotka nokkelan johdannaissijoittajan on syytä muistaa. (Nelskylä 2009, 7-22.)

Yleisistä optioista poiketen warrantit ovat optioita, jotka yleensä ovat joko pankkiiriliikkeen tai yhtiön itsensä liikkeelle laskemia ja ne ovat useimmiten pörssiin listattuja arvopapereita (Nelskylä 2009, 18).

Futuurit kuuluvat termiinien kategoriaan ja ne ovat myös sopimuksia, joissa määritetään ennalta määritetyn ajan päästä ostohinta. Nämä kuitenkin eroavat optioista sillä merkittävällä tavalla, että sopimus ei koske mahdollisuutta ostaa tai myydä, vaan futuurit ovat lupauksia ostamisesta tai myymisestä. Eli mikäli optioissa käsitellyssä esimerkissä kyseessä olisivatkin olleet futuurit, olisi henkilö X joutunut ostamaan puolen vuoden kuluttua 11 euron hintaan Nokian osakkeita, nousivat tai laskivat ne kuinka paljon tahansa. Futuureissa tähdätään sopimukseen, jossa kohteen arvo olisi korkeampi kuin futuurisopimuksessa.

Näillä kaikilla johdannaisilla voi myös käydä kauppaa keskenään ja niiden arvot voivat muuttua muun muassa kohde-etuuden arvon tai lunastusajan mukana varsin suuresti ja nopeasti (Nelskylä 2009, 17–22). Käytämme sanaa muun muassa, sillä varsinkin johdannaisilla on erittäin monia muuttujia, jotka hintaan voivat vaikuttaa, että niiden luetteleminen vaatisi oman tutkimuksensa.

4 Menestyminen

Lähtiessämme arvioimaan menestymisen kriteerejä näimme, että olisi melko kapeakatseista tulkita menestymistä vain taloudellisesta näkökulmasta. Siksi lähdimmekin arvioimaan menestymistä seuraavan kolmen kategorian mukaisesti: taloudellinen-, ammatillinen- ja verkostonäkökulma.

4.1 Taloudellinen menestyminen

Taloudellisen menestymisen käsitettä käytämme kuvaamaan yksilön tai perheen hyvää taloudellista tilannetta. Sen voi määritellä monin eri kriteerein, sillä sitä voi lähestyä esimerkiksi varallisuuden, tulojen tai vaikkapa omavaraisuuden perusteella. Muun muassa TD Ameritraden teettämän kyselyn (Levaux 2010) mukaan 39 prosenttia amerikkalaisista sijoittajista pitää velattomuutta taloudellisena menestymisenä. Meidän näkemyksemme taloudellisesta menestymisestä on kuitenkin hieman monisyisempi ja siksi olemme luoneet sille omanlaisemme määritelmän. Taloudellisesti menestynyt henkilö on näkemyksemme mukaan sellainen, jolla on velatonta omaisuutta vähintään 200 000 euron edestä.

Hyvätuloisuuden rajastakin on monta määritelmää, sillä Taloussanomien teettämän internetkyselyn (Korhonen 2009) mukaan suomalaisen henkilön keskimääräinen arvio hyvätuloisuudesta on noin 4020 euron bruttopalkka kuukaudessa. Toisaalta taas Ekonomiliiton kehitysjohtaja Anja Uljas jakoi mielipiteensä niin ikään Taloussanomille (Okkonen 2010), että 4300 euron kuukausiansiot, joista Suomen parhaiten tienaa kymmenys nauttii, eivät ole riittävät hyvätuloisuuden määrittelemiseen. Näkemystään hän perusteli arvioimalla 4300 euroa tienaaavan Helsingissä asuvan ihmisen kulutuskykyä. Nettona kysäinen kuukausipalkka olisi 3000–3500 euron tietämällä, sekä jo itse asuminen pääkaupungissamme ottaa oman merkittävän osansa tuosta summasta, jolloin ostovoima ei ole merkittävän suurta.

Näkemyksemme mukaan hyvätuloisuutta ei voida rajoittaa pelkästään palkkatuloihin, sillä on myös olemassa ihmisiä, jotka ovat taloudellisesti hyvissä kanteissa ja elävät pelkästään pääomatulojensa eli esimerkiksi osakeomistuksensa varassa. Näin ollen pelkän palkkatulon huomioiminen hyvätuloisuutta määriteltäessä olisi erittäin kapeakatseista.

Hyvätuloisuutta ajatellessa on myös syytä miettiä, että puhutaanko hyvätuloisesta vai hyvin toimeentulevasta. Nämä menevät välillä monella sekaisin. Kuten aiemmin viittasimme, Anja Uljas määritteli hyvätuloisuutta toimeentulokyvylle. Haluamme kuitenkin huomioida toimeentulokyvyn hyvätuloisuutta määrittellessämme, mutta emme kuitenkaan puhu hyvin toimeentulevaisuudesta, emmekä käytä sitä myöskään taloudellisen menestymisen määrittelemisessä, koska toimeen tuleminen tietyillä ansioilla varioi erittäin suuresti yksilön taustojen mukaan. Esimerkiksi 2500 euroa nettona eli verojen jälkeen saatavana ansiona auttaa opiskelijastatuksella operoivaa henkilöä tulemaan erinomaisesti toimeen, kun taas seitsenhenkinen ydinperhe pärjää samaisella summalla aivan eri tasolla. Hyvätuloiseksi näemme siis henkilön, jonka kokonaistulot ovat nettona 5000 euroa keskimäärin kuukaudessa, jolloin asetettu raja antaa myös tilaa tulla toimeen useamman hengen perheessä.

4.2 Menestys ammatillisesta näkökulmasta

Menestys näkemyksemme mukaan kattaa myös muita elämän osa-alueita kuin pelkästään taloudellisen statuksen. Taloussanomien julkaisi artikkelin (Nupponen 2011), jossa kymmenen eri alojen arvostettua henkilöä, kuten liikemies Jari Sarasvuo ja sosiologi Matti Virtanen, pohtivat eri ammattien arvostusta kansan silmissä ja artikkelissa myös he antoivat oman kootun arvionsa eri ammattien arvostusjärjestyksestä. Näkemyksemme mukaan urallaan menestyneet henkilöt ovat alallaan suhteellisen arvostetussa asemassa, kuten esimerkiksi johtajat, professorit ja muut alallaan merkittävät henkilöt. Menestystä arvioitaessa otamme myös huomioon julkaisut osoituksena ammatillisen statuksen osatekijänä.

Myös nämä artikkelin kymmenen johtavaa hahmoa ovat määrittäneet näkemystemme tueksi opettajat jaetulle 1. sijalle, joihin kuuluvat myös professorit. Jaetulle 6. sijalle ovat nousseet niin yrittäjät kuin toimitus- ja yritysjohtajat. Julkaisujen osalta niin 3. sijalta tutkijat kuin 9. sijalta kirjailijat ovat päässeet meidän ja artikkelin henkilöiden yhteisymmärryksessä arvostettujen ammattien joukkoon. (Nupponen 2011.)

Näkemyksemme mukaan ammatillinen asema on osa menestystä sen luoman statusarvon ja vaikutusvallan myötä, joten aiomme ottaa myös ammatin huomioon etsiessämme menestyneitä henkilöitä haastateltavaksi tutkimukseen.

4.3 Menestyminen ja verkostot

Verkostot ovat myös osoitus menestyksestä, sillä laaja verkosto tarkoittaa yleensä sosiaalisten taitojen omaamista, mahdollistaa erilaisia toimenpiteitä, sekä luo tiettyä arvovaltaa, kun tuntee toisia arvovaltaisia ihmisiä. Tässä vaiheessa on hyvä myös erottaa verkottuminen ja verkostoituminen toisistaan. Verkottuminen tarkoittaa toisten ihmisten kanssa ylläpidettäviä yhteyksiä teknologian välityksellä, kun taas verkostoituminen tarkoittaa periaatteessa samaa, mutta yhteydet ovat sosiaalisia, eivätkä tietoverkon ylläpitämiä. Me puhumme tässä yhteydessä jälkimmäisestä, vaikka molemmat kulkevat osaltaan käsi kädessä nykypäivän tietoyhteiskunnassa. (Niemelä 2002, 13.)

Nämä sosiaaliset verkostot joita käsittelemme, ovat kontaktien ja yhteyksien kokonaisuuksia, jotka säilyvät muiden ihmisten kanssakäymisen seurauksena (Puumalainen 2009, 22). Nämä kontaktit eri ihmisten välillä muodostavat niin kutsutut verkostot ja niiden hyöty on vahvistaa yhteenliittymien kautta eri ihmisten vahvuuksia, jotta ne hyödyttävät kaikkia osapuolia. Nykypäivänä ihminen ei yksin tahdo pystyä pärjäämään ja siksi menestyksen kannalta verkostot ovat tärkeitä.

Verkostot toisin sanoen antavat selvän liiketoiminnallisen ja mahdollisuuksia avaavan edun verkostoihin kuuluville ihmisille ja siksi olemme määritelleet ne osaksi menestymisen kokonaisuutta. (Kiiski & Lind 2009, 12.)

5 Tiedon kerääminen sijoittajakonkareilta

Tutkimuksemme on enemmän semanttinen eli merkityksiä etsivä (suomisana-kirja.fi 2014) kuin absoluuttisiin faktoihin pohjautuva. Tavoitteemme oli löytää menestyneiden henkilöiden näkökulma ja heidän antamansa arvo nuorena aloitetulle sijoittamiselle ja sitä kautta saada kaiveltua myös ”viisaamman vinkkejä”, sillä opinnäytetyömme ylevämpi tarkoitus on kirjoittaa Opas aloittelvalle sijoittajalle -kirja.

5.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Valitsimme kvalitatiivisen menetelmän, sillä tutkimme ensisijaisesti nuorena aloitetun sijoittamisen laadullisia vaikutuksia ihmisen myöhempään menestykseen, emmekä keskity pelkästään mitattavaan faktatietoon. Haluamme siis tutkia ilmiötä ja sen johdannaisia, joita kvantitatiivisella eli määrällisellä tutkimuksella emme saisi kaivettua esille. (Vilkkä 2005, 97–98.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen muotojakin on erilaisia, kuten havainnointi, toimintakertomus ja haastattelu. Päädyimme haastatteluun, sillä haluamme että haastateltava luo itse merkityksiä ja on aktiivinen osapuoli. Tutkimusaiheesta meillä ei ollut ennakoon kuin erittäin korkealentoisia olettamia ja samasta aiheesta emme löytäneet tutkimuksia, joten voimme puhua suhteellisen tuntemattomasta aiheesta. Haastattelu jättää myös varaa tutkia merkityksiä ja huomioita, joita emme ole voineet etukäteen ennustaa. (Hirsijärvi, Remes & Saja-vaara 2009, 205.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on vaihtoehtoja ja niin on myös haastattelumuodoissakin. Näistä vaihtoehtoista tulimme päätökseen lähteä tekemään teemahaastatteluita. Teemahaastattelussa on ennalta määritellyt teemat, joista haluamme keskustella, mutta se jättää myös tilaa haastateltavalle kertoa myös sijoittamisen johdannaisista, joita emme ole etukäteen voineet ennustaa. Näin ollen saamme kuitenkin ohjattua hieman aihetta ja etsittyä yhdistäviä tekijöitä haastateltavien välillä, mutta saamme kuitenkin jätettyä tilaa myös haastateltavan omille oletuksistamme poikkeaville pohdinnoille. Teemojen alle pohdimme myös tukikysymyksiä, jotta saamme pidettyä keskustelun virkeänä, sekä löytääksemme haastateltavan uusia näkökulmia, joita hän ei ehkä itse tule ensimmäisenä ajatelleeksi. (Hirsijärvi ym. 2009, 208.)

5.2 Haastattelut

Teemahaastattelut halusimme muotoilla sillä tavalla, että ensimmäisenä haastateltava syventyy itsekin aiheeseen ja orientoituu omaan historiaansa kertomalla tarinansa, mikä oletuksemme mukaan helpottaa syvällisempää pohdintaa haastattelun loppuvaiheessa. Kertomuksessa ja sen ohessa saamme myös avattua sijoituskäyttäytymistä ja sen luonnetta, sekä siihen käytettyä ajattelupanosta, jotta voimme arvioida tietopääoman määrän merkitystä myöhemmän elämän menestymiseen. (Ks. liite 1.)

Toinen teema haastattelurungossa on tämänhetkisen tilanteen kartoittaminen, jotta voimme arvioida menestymistä tällä hetkellä. Sen tarkoitus on tunnistaa nykytila ja näin ollen olemme toivon mukaan saaneet haastateltavan pohtimaan nykytilaansa ja refleктоimaan sitä omaan tarinaansa, sekä avattua ajatusta siitä mitkä tekijät ovat tuoneet hänet siihen tilanteeseen, jossa henkilö nyt on.

Kolmantena ja kaikkein tärkeimpänä teemana meillä on nuorena aloitetun sijoittamisen vaikutukset eli välilliset ja välittömät hyödyt sekä haitat. Tämä on haastattelumme olennaisin vaihe ja aiempi haastattelu on suurimmilta osin johdattelua tähän teemaan, jotta saamme haastateltavalta mahdollisimman syvällistä ja monipuolista pohdintaa siitä, mitä vaikutuksia hänen kasvaneella taloudellisella ymmärtämisellä on ollut esimerkiksi hänen työuraansa.

5.3 Kompastuskivet ja luotettavuus

Ehdottomasti suurin haaste tutkimuksessa, minkä ymmärsimme jo alkuvaiheessa, oli haastateltavien löytäminen. Ihmisillä varsinkin Suomessa ja länsimaaisissa kulttuureissa on vaikeuksia puhua henkilökohtaisesta taloudestaan. Talous- ja velkaneuvoja Kirsti Lattunen totesikin raha-asioista puhumisen olevan tabu Yle Puheen aamuohjelmassa. Myös Business Insiderin artikkelissa viitataan COUNTRY Financialin teettämään kyselyyn, jossa selvisi, että 60 prosenttia amerikkalaisista kertoisivat mieluummin omasta painostaan kuin rahatilanteestaan, vaikka painoa pidetäänkin erittäin henkilökohtaisena asiana. (Ketonen & Laitaneva 2012.; Woodruff 2013.)

Saimme esimerkiksi Osakesäästäjien Keskusliiton lähettämään Keski-Suomessa asuville jäsenilleen ilmoituksen, jossa etsimme haasteltavia tutkimukseen, mutta emme tavoittaneet ensimmäistäkään vapaaehtoista. Uutiskirje lähetettiin kuitenkin kaiken kaikkiaan noin 500 henkilölle, joten henkilökohtaisesta taloudesta puhuminen vaikuttaa tosiaan olevan varsin vaikeaa. Edes anonymiteetti ei luonut tarpeellista turvallisuuden tunnetta puhua henkilökohtaisesta taloudesta ja haastattelemamme pankki- ja rahoitusalan ammattilainen totesikin, että uskoo asiakaskuntansa tuntien monelle olevan jo haaste puhua omasta henkilökohtaisesta taloudestaan meille, vaikka anonymiteetti olisikin suojana (Teräsmies 2014).

Onneksi kuitenkin Osakesäästäjien Keskusliitto suostui lähettämään viestimme myös Pirkanmaan 1112 jäsenelle, joista sen 339 avasikin. Näistä viestien avanneista yhteensä kolme ihmistä otti meihin yhteyttä ja heidät saimmekin mukaan tutkimukseemme. Heistä kaksi halusi pysytellä haastattelussa anonyyminä.

Oma haasteensa tutkimukseen tietysti liittyi myös siinä, että tulokset nojaavat ensisijaisesti haastateltavien puheisiin ja omiin tunneperäisiin arvioihin, sekä muistelmiin. Aiemmin viitatussa Business Insiderin artikkelissa (Woodruff 2013) myös todetaan COUNTRY Financialin kyselyssä paljastuneen, että 20 prosenttia amerikkalaisista ovat valehdelleet omista raha-asioistaan. Meillä ei kuitenkaan tässä tapauksessa ole syytä epäillä, että valehtelua olisi tapahtunut, sillä haastatteluissa tuli melko vähän esille raha-asiat tarkkoina numeroina. Osa haastateltavista on myös tunnettuja talousalan ammattilaisia, jotka ovat kertoneet avoimesti henkilökohtaisesta taloudestaan myös julkisuudessa. Uskomme myös anonymiteettiin annetun mahdollisuuden toimivan tiedon luotettavuuden edistäjänä. Nimellään vastanneet henkilöt ovat kertoneet julkisuudessa ja omissa kirjoissaan henkilökohtaisesta taloudestaan, sekä nimettömäksi jättäytyneet ovat halunneet nimenomaan vastata anonyymisti juuri siksi, että he voisivat puhua vapaammin henkilökohtaisesta taloudestaan.

Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi lähetimme tutkimustulokset kaikille haastatelluille sähköpostitse ja teimme korjaukset heidän antamansa palautteen mukaisesti.

5.4 Hypoteesi

Sana hypoteesi on lähtöisin kreikankielen sanasta hypothesis, joka tarkoittaa väitteen perustaa (englanniksi basis of an argument). Hypoteesi koostuu sanoista ”hypo” ja ”thesis”. Hypo tarkoittaa pohjaa tai ala -etuliitettä ja thesis tarkoittaa ehdotusta tai sijoitusta (Online Etymology Dictionary 2014).

Hypoteesi siis toisin sanoen tarkoittaa olettaa, jota lähdetään tutkimuksen kautta todistamaan joko oikeaksi tai vääräksi. Tässä tapauksessa me käytämme niin sanottua työhypoteesia, joka toimii tutkimuksemme perustana (Answers.com n.d.; Hirsijärvi ym. 2009, 159).

Tutkimuskysymyksemme on: Miten nuorena aloitettu sijoittaminen on vaikuttanut myöhemmän elämän menestymiseen? Olettamuksemme on niin sanottu positiivinen hypoteesi eli oletamme nuorena aloitetun sijoittamisen olleen vaikutuksiltaan myönteinen myöhemmän elämän menestymisessä (Hirsijärvi ym. 2009, 159).

Uskomuksemme mukaan nuorena aloitettu sijoittaminen hyödyttää taloudellisesti eli säästöt ja varallisuus kasvavat keskimääräistä suuremmiksi. Investointien ulkopuolelta näemme, että nuorena sijoittamiseen tutustuminen ja osallistuminen kehittävät taloudellista ajattelua ja auttaa niin sanotusti ymmärtämään rahaa, jolloin myös kulutuskäyttäytyminen on järkevämpää. Tämän lisäksi uskomme, että nuorena sijoittamisen aloittanut henkilö urautuu todennäköisemmin rahaan ja talouteen liittyville aloille, jolloin luonnollisesti myös palkkataso seuraa alan mukana suomalaisen keskiarvon paremmalle puolelle (ks. sivu 6). Uran ja sijoittamisen lisähyötynä näemme myös verkostoitumisen muiden rahaa ymmärtävien ihmisten kanssa, joilta voi ammentaa oppia oman varallisuuden hoitamisessa ja he voivat olla myös hyödyllisiä kontakteja työelämässä.

5.5 Haastattelujen analysointi

Analyysin ensimmäinen vaihe on aineiston lajittelua, koodausta, indeksointia tai muuta tiedon muokkaamista. Tämän toimenpiteen tarkoitus on järjestää tieto uudelleen sillä tavalla, että tietomassasta erotettaisiin sen takana oleva arvoitus, ilmiö tai rakenne. Uudelleen järjestelystä tiedosta voidaan sitten aloittaa analysointi. (Kananen 2008, 88.)

Koska tutkimus on kvalitatiivinen, muodostui aineistosta hyvin laaja. Tämän vuoksi meidän oli pelkistettävä aineisto ja teimme sen koodauksen avulla. (Kananen 2008, 88.)

Kanasen mukaan Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen ja Saari määrittelevät koodauksen tarkoittavan luokittelua, jonka tarkoituksena on luoda yksinkertaistettuja kognitiivisia karttoja aineistosta. Deduktiivisen eli hypoteesin sisältävän koodausjärjestelmän luomisessa on oltava teoreettisia ennakko-oletuksia, jotta koodaus tukisi tutkimusta. Mikäli ennakko-oletuksia ei olisi, kyseessä olisi induktiivinen lähestymistapa. (Kananen 2008, 89.)

Koodaus on pelkkä tekniikka, jonka avulla aineisto tiivistetään käsiteltävään muotoon. Tietoja yhdistellään niin, että saadaan samaa tarkoittavat asiat yhdistettyä saman koodin alle sekä ne asiat, jotka jakavat jonkin tietyn elementin tai tekijän. Koodauksella ei kuitenkaan saa vähentää kerätyn aineiston laadullista tietosisältöä. (Kananen 2008, 89.)

Koodaustekniikoista näimme soveltuvimmaksi teemoittelun, jossa on kyse luokittelusta. Teemoittelussa kerätään jokaisen teeman alle siihen liittyvät asiat tai niiden tiivistelmät, jotka haastatteluista ovat tulleet selville. (Kananen 2008, 91.)

Teemoittelussa käytettiin samoja teemoja kuin haastatteluissa eli lähtökohdat, nykytilanne ja nuorena aloitetun sijoittamisen vaikutukset.

6 Tutkimustulokset

Haastattelimme yhteensä seitsemää suomalaista miestä, jotka olivat aloittaneet sijoitusuransa nuorina. Heistä neljä oli aloittanut sijoittamisen teini-ikäisinä ja loput kolme 21-, 28- ja 30-vuotiaina. Kaikilla sijoituskokemusta oli reilusta kahdestakymmenestä vuodesta melkein viiteenkymmeneen ja he kaikki ovat edelleen sijoitustoiminnassa mukana.

Kuten jo aiemmin kerroimme raha-asioiden olevan hieman tabu, ainoastaan neljä henkilöä suostui antamaan nimensä julkiseksi tähän opinnäytetyöhön. Näistä neljästä Pesonen, Puttonen ja Repo ovat kirjoittaneet kirjoja sijoittamisesta ja he eivät nähneet harmillisena puhua julkisesti asioistaan. Neljäntenä omalla nimellään esiintyvä Toivola ei myöskään kokenut opinnäytetyömme aiheuttavan harmia hänelle tai hänen maineelleen. Koodinimet Tampereen Buffett, Hämähäkkimies ja Teräsmies viittaavat näihin haastateltaviin, jotka eivät tahtoneet julkaista nimeään.

6.1 Alkutaival

Ensikosketus sijoittamiseen tuli kaikille sijoittamisen jo teini-iässä aloittaneille kotiympäristöstä. Puttosen, Revon, Teräsmiehen ja Tampereen Buffettin isät olivat aktiivisesti mukana yritysmaailmassa, mikä loi hyvän lähtökohdan nuorelle sijoittajalle. Pesosen, Toivolan ja Hämähäkkimiehen vanhemmat taas eivät olleet juuri missään tekemisissä yritysmaailman ja pörssikaupan kanssa, joten he tutustuivat sijoittamiseen vasta kodin ulkopuolella.

Kaikki aloittivat sijoittajan uransa osakkeilla, mutta ensimmäiset omistukset rahoitettiin monin eri tavoin. Puttonen käytti siihen opintolainansa, Teräsmies ensimmäiset kesätyörahansa ja Tampereen Buffett viikko- sekä kuukausirahansa. Työelämässä jo jonkin aikaa olleet Pesonen, Toivola ja Hämähäkkimies puolestaan käyttivät siivuja palkkatuloistaan.

Repo oli ainut, joka ei itse päättänyt ensimmäisten osakkeidensa ostamisesta. Repo heitettiin mukaan sijoitusmaailmaan isänsä toimesta, sillä hänen isänsä merkitsi hänelle ja hänen kaikille sisaruksilleen työpaikkansa osakeannissa osakkeita, koska viidestä uudesta osakkeenomistajasta oli luvattu palkinnoksi matkaradio.

Sijoitusmaailmaan mukaan kaikki lähtivät varsin vähäisillä ennakkotiedoilla, vaikkakin Pesonen osti omat osakkeensa oltuaan vuosia töissä pörssimeklarina. Itse meklarin työn aloittaessaan Pesosella ei ollut juuri mitään kokemusta alasta. Meklarihan on henkilö, joka välittää pörssissä osto- ja myyntitoimeksiantoja sijoittajan ja pankkiiriliikkeen välillä (Pesonen 2011, 61). Pesonen siis teki kauppvoja pörssissä toisten puolesta, ennen kuin innostui tekemään kauppaa itselleen.

Kaikkia haastateltavia yhdisti se, että heillä oli korkeakoulutusta. Kauppatieteitä kaikista seitsemästä opiskeli Pesonen, Puttonen ja Teräsmies. Repo ja Tampereen Buffett lähtivät opiskelemaan historiaa ja biokemiaa sijoitustaitoistaan huolimatta. Toivola lähti opiskelemaan kieliä, mutta vaihtoi viestintään ja Hämähäkkimies kävi teknillisen korkeakoulun.

Ensimmäiset varsinaiset työpaikat liittyivät kuitenkin finanssialaan neljällä seitsemästä, joista kolme olivat kaupankäyntiä opiskelleetkin. Historiaa ja kansantaloustiedettä lukenut Repo aloitti historian opettajana, mutta pääsikin Kaupalehden palvelukseen, jossa aukeni ura pörssitoimittajana.

Työurien valintaan vaikuttivat suuresti omat kiinnostukset, mutta tuurilla oli Puttosen ja Pesosen mukaan osuutensa asiassa. Puttonen pääsi helpommin finanssialalle professoriksi, koska hän oli ainoita tohtoriksi aiheesta väitelleitä Suomessa siihen aikaan, kun finanssialalle alettiin etsimään yliopistoihin professoreita. Pesonen puolestaan koitti löytää 90-luvun alussa töitä melkein mistä tahansa ja sattuihin vastaamaan lehdestä löytämänsä työhakemuksen meklarista. Hänet valittiin ja hänen omien sanojensa mukaan yllätys oli melkoinen.

Nykyään samat neljä finanssialalle lähtenyttä ovat edelleen töissä lähellä arvopaperimarkkinoita. Puttonen toimii finanssialan professorina Aalto-yliopistolla, Repo Arvopaperi -lehden päätoimittajana, Pesonen myyntijohtajana Osuuspankissa ja Teräsmies varainhoitopuolen johtajana nimeltä mainitsemattomassa pankissa. Toivola on ollut vuodesta 2012 työttömänä, eikä hänen työhistoriassaan ole ollut sijoittamiseen liittyviä tehtäviä. Hämähäkkimies ja Tampereen Buffett ovat kumpikin jo eläkkeellä, eikä heidänkään työhistoriassa ole ollut finanssiala varsinaisesti läsnä. Kumpikin heistä on kuitenkin hoitanut jo vuosia perheenjäsentensä arvopaperisalkkuja.

6.2 Sijoittajan ura

Kaikki haastatellut henkilöt ovat jatkaneet aktiivista sijoittamista sen aloitettuaan, vaikkakin Repo tunnusti pariin otteeseen tyhjentäneensä salkkunsaa.

Repo ja Pesonen molemmat sanoivat seuraavansa enemmänkin työnsä puolesta sijoitusmarkkinoita ja hoitavansa siinä sivussa silloin tällöin omia salkkujaan.

Toivola aloitti sijoittamisensa laittamalla kerralla suuren määrän rahaa osakkeisiin ja yhteen rahastoon, mutta koski seuraavan kerran salkkuunsa vasta opiskeluiden päätyttyä seitsemän vuotta myöhemmin. Siitä lähtien hän on kuitenkin ollut hyvin aktiivinen varallisuutensa hoidossa.

Puttonen, Tampereen Buffett ja Hämähäkkimies kertoivat olleensa suurimman osan historiastaan hyvinkin aktiivisia sijoittajia. Teräsmies olisi aktiivisempi, mikäli pystyisi käymään enemmän kauppaa, mutta hänen työnsä luo lainsäädännölliset rajoitukset kaupankäyntiin.

Puttonen, Toivola ja Hämähäkkimies sanoivat sijoittaneensa välillä hyvinkin riskipitoisesti ja käyttäneensä myös optioita mahdollisten voittojen maksimimiseksi, kun taas lopuille kyse oli enemmänkin tuottohakuisesta säästämisestä osakkeiden ja rahastojen muodossa. Revolle sijoittaminen on kuitenkin ollut aina harrastusmaista.

Tällä hetkellä Puttosen ja Toivolan salkut ovat hyvin osakepainotteisia, Pesosella on hieman osakkeita ja sijoitusasunto, Teräsmiehellä on hajautetusti osakkeissa, rahastoissa ja korkoinstrumenteissa, Tampereen Buffett uskoo vain suomalaisiin osakkeisiin ja Hämähäkkimiehen varat ovat amerikkalaisissa rahastoissa. Ainoastaan Revon salkun tämän hetkistä tilaa emme saaneet selville, mutta hän totesi omistavansa silloin tällöin osakkeita ja rahastoja.

Repoa lukuun ottamatta kaikki vaikuttivat olevan hyvin suunnitelmallisia sijoittamista kohtaan. Kaikki paitsi Repo ja Toivola mainitsivat muokkaavansa salkkujensa sisältöä tulevaisuuden varalle vähentämällä hieman riskipitoisuutta ja muutama sanoi suoraan muokkaavansa salkkuaan kassavirtamaisemmaksi eläkepäivien varalle. Työttömänä oleva Toivola kertoi pystyvänsä elämään nykyisellä salkullaan vaikka elämänsä loppuun asti jo tässä vaiheessa, mutta ei sitä silti ole vielä halukas tekemään. Eläkeellä olevat Hämähäkkimies ja Tampereen Buffett nauttivat jo eläkepäivistään tällä hetkellä suurimmilta osin pelkien salkkujensa tuotoilla.

6.3 Vaikutukset

Työuraan sijoittaminen vaikutti vain Puttosen, Revon ja Teräsmiehen kohdalla. Tampereen Buffett halusi työskennellä biokemian parissa, mutta vuosituhannen vaiheessa sijoitusinto voitti ja hän rupesi harrastamaan sijoittamista kokopäiväisesti. Hämähäkkimies oli jo urautunut tekniikan alalle, eikä lähtenyt sijoittamisen alettua enää vaihtamaan uraansa.

Pesonen puolestaan oli jo urautunut sijoittamisen alalle ennen oman sijoitustoiminnan aloittamista, eikä hän kokenut oman sijoitustoimintansa vaikuttaneen enää hänen uraansa, mutta ne kulkivat kyllä hyvin käsi kädessä keskenään. Toivolalla hänen työuransa vaikutti hieman enemmän hänen sijoittamiensa, kuin sijoittaminen työuraan.

Sijoittaminen vaikutti hieman myös Pesosen ja Tampereen Buffettin maailmankatsomukseen. Pesonen koki, että hän vältti talousalan ihmisille tyypillisen kyynisyyden ja rahanpalvonnan sitä kautta, ja Tampereen Buffett uskoi saaneensa rohkeutta ottaa riskejä myös muissa elämän osa-alueissa.

Kaikki mainitsivat oppineensa sen, että huomista ei voi ennustaa. Pörssikurssit laskevat, mutta kyllä ne myös sieltä aina nousevat. Puttonen sen sanoikin osuvasti, että välillä käy hyvä tuuri, välillä käy huono tuuri, mutta jos ei tee mitään, niin mitään ei myöskään tapahdu.

Kaikki nostivat puheissaan esille oikeaoppisen rahankäytön, mutta kaikki olivat olleet jo viisaita rahankäytössä ennen sijoittamisen aloittamista. Nykyään kaikki elävät suhteellisen maltillisesti, eikä kenelläkään tuntunut olevan tarvetta mitenkään nostaa esille omaa varallisuuttaan esimerkiksi huippuauton muodossa. Rahaa he kuitenkin osaavat käyttää esimerkiksi matkustamiseen, mutta Puttonenkaan ei häpeä matkustaa turistiluokassa. Kaikki kertoivat myös siitä, miten sijoittaminen on mahdollistanut heidän elämässään jotain hienoa, esimerkiksi Hämähäkkimies osti voitoillaan hevostilan.

Haastateltavista nousi myös se esille, että he huokuivat realismia talousasioissa. Kaikki hallitsivat rahaa, eikä raha hallinnut heitä. Hämähäkkimieskin sanoi hienosti, ettei raha ole kultaa vaan välttämätön paha. Kaikki olivat tyytyväisiä tilanteeseensa, mutta eivät vielä tyydyttyneitä. Heidän asenteensa rahaa kohti oli kunnossa. Hämähäkkimies sanoi myös miehen ja mielen pysyvän virkeänä sijoittamisen ansiosta, ja se tuntui pitävän paikkaansa muidenkin haastateltujen kohdalla.

Hämähäkkimies ja Tampereen Buffett sanoivat kumpikin olevansa ahkeria käymään erilaisissa sijoitustapahtumissa ja verkostoituneensa paljon sijoitus-alan ihmisten kanssa tällä tavoin, vaikka eivät työkseen niissä piireissä pyörineetkään. Teräsmies mainitsikin asiasta, että vaikka raha-asiat ovatkin Suomessa eräänlainen tabu, sijoittajat mielellään puhuvat omista sijoituksistaan, mutta kuitenkin vain toisten samankaltaisten sijoittajien kanssa.

Ainoastaan Toivola mainitsi, ettei hänelle ole rakentunut minkäänlaista sijoittajaverkostoa täällä Suomessa, osittain myös siitä syystä, että on asunut paljon ulkomailla.

Haastatteluissamme ei selvinnyt, onko Puttonen laittanut perheessään sijoittamisen kulttuuria eteenpäin, mutta kaikki muut kertoivat, että heidän jälkeläisilään on jo sijoitussalkku avattu ja suurimmalla osalla myös puoliso oli saatu mukaan sijoittamiseen.

Kysyimme myös kaikilta, missä he uskoisivat olevansa jos eivät olisi koskaan ryhtyneet sijoittamaan. Puttonen sanoi, että hänestä olisi tullut kehnosti menestyvä myyntimies. Repo olisi sanonut mukaan historianopettajana ja Teräsmies olisi varmaan jäänyt Saksaan luomaan uraansa. Työuraan ei olisi kuulemma ollut vaikutusta Pesosella, Tampereen Buffettilla tai Hämähäkkimiehellä, mutta kaksi jälkimmäisenä mainittua olisivat heidän mukaansa nyt köyhiä eläkeläisiä. Toivolan mukaan suurin ero olisi luultavasti se, että hän olisi maksanut asuntolainansa nopeasti pois alta, mikäli ei olisi lähtenyt sijoittamaan.

7 Mitä opimme?

Yksi mielestämme merkittävä huomio haastattelumateriaaleista nousi esille. Kolme henkilöä neljästä, jotka olivat aloittaneet sijoittamisen viimeistään teini-iässä, ajautuivat taloudenalalle ja kertoivat vielä sijoittamisharrastuksen todennäköisesti vaikuttaneenkin heidän urasuuntauksiinsa.

Kuten olemme aiemmin todenneet tutkimuksessamme, on taloudenalalla huomattavasti keskimääräistä parempi palkkataso (ks. sivu 6). Näin ollen meillä on syytä epäillä, että teini-iässä aloitetulla sijoittamisella on korrelaatiota taloudenalalle suuntautumiseen, varsinkin jos haastateltavien lisäksi ottaa vielä huomioon elämänkaaripsykologisen näkökulman ja yksilön identiteetin rakentamisprosessin (ks. sivu 4).

Keskusteluissamme haastateltavien kanssa tuli myös ilmi heidän varsin kehittynyt kyky käsitellä rahaa määrätietoisesti ja heidän kannaltaan tehokkaasti. Monissa haastatteluissa nousi esille lainarahalla sijoittaminen, mikä tuntuu olevan useille ihmisille ennenkuulumaton ajatus. Jos pääoma tuottaa korkoa enemmän kuin sitä on lainan takaisinmaksussa, on se voittoa tuottavaa toimintaa. Osa haastateltavistamme olikin tätä toimintamallia toteuttanut. Myös muita erilaisia tapoja hyödyntää rahaa ja verotusta järkevästi nousi esille, jotka ovat todisteita rahantajusta ja sillä pelaamisen ymmärtämisestä. Tätä myös todistaa haastateltavien keskivertosuomalaista suurempi varallisuus, sillä Tilastokeskuksen (2009) mukaan suomalaisen kotitalouden keskimääräinen nettovarallisuus on 157 000 euroa ja jokaisella haastateltavallamme jo henkilökohmainen varallisuus on huomattavasti korkeampi, muutamalla on jo pelkkä osakesalkku yli kymmenkertainen tuohon lukuun verrattuna.

Tutkimustuloksissa on myös kaksi oivaa esimerkkiä siitä, kuinka haastattelumme henkilöt ovat kykeneviä suunnittelemaan tulevaisuutensa taloudellista tilannetta. Hämähäkkimies ja Tampereen Buffett totesivat, että olisivat köyhiä eläkeläisiä, mikäli he eivät olisi ryhtyneet sijoittamaan. He ovat kuitenkin aloittaneet pitkäjänteiset sijoitusstrategiansa jo hyvissä ajoin ja ovat näin turvanneet itselleen hyvän tilanteen eläkepäivilleen. He ovat toimineet toisin kuin Helsingin Sanomissa julkaistun artikkelin (Saarikoski 2014) henkilöt, joista yksi oli vielä eritoteen maksanut pienintä mahdollista työeläkettä itselleen yrittäjänä, minkä vuoksi kärsii nyt pienestä eläkkeestä.

Myös useamman muun haastateltavan kanssa keskustelimme heidän eläkesuunnitelmistaan ja osa heistä aikookin kääntää pikkuhiljaa pääomansa tuottamaan kassavirtaa, jotta eläkkeen lisäksi tilille tuloutuisi myös pääomatuloja. Haastattelemamme eläkeläiset ovat jo näin tehneetkin ja heillä on varsin hyvä tulotaso eläkeläiseksi. Näin ollen mielestämme on myös selvää, että nuorempana aloitettu sijoittaminen edistää myös kykyä suunnitella tulevaisuutta taloudellisesti. Tästä syystä haastattelemamme henkilöt eivät ole hätää kärsimässä eläkepäivillään tai jos vaikka joutuisivat yhtäkkiä työttömäksi.

Heillä on suunnitelmallisen toiminnan seurauksena kertynyt pesämuna pahan päivän varalle, jota he osaavat tarvittaessa hyödyntää. Tämä varakassa voi myös tuottaa heille käytettäväksi lisätuloja osinkojen muodossa, ilman että alkuperäinen pääoma vähenee.

Lähes kaikki haastateltavat mainitsivat olevansa varsin maltillisia kuluttajia eli he harvoin ostavat uusinta ja jokaista merkittävää hankintaa suunnitellaan tarkemmin. Siitä emme kuitenkaan voi olla varmoja, että onko Puttosenkin sanoin ”sniidu” kulutuskäyttäytyminen enemmän syy vai seuraus. Voi siis olla, että sijoittaminen on vain säästäjien tapa fiksusti pitää rahansa tallessa tai voi olla, että kulutuksen minimointiin on panostettu sijoittamisen johdosta. Uskomme, että sijoittaminen on ainakin kasvattanut intoa säästää ja tehnyt siitä suunnitelmallisempaa, mutta säästämisen syyksi nuorena aloitettua sijoittamista emme tällä materiaalilla voi todentaa. Sen voimme kuitenkin todeta, että edes kohtalaisesti hoidettu sijoittamisharrastus vaatii haastateltaviemme mukaan säästösuunnitelmaa ja järjestelmällisyyttä, joten edistäviä vaikutuksia sijoittamisella on ollut epäilemättä säästämiseen.

Me, ja uskoaksemme moni muu, pidämme muun muassa järjestelmällisyyttä, kärsivällisyyttä, vaatimattomuutta ja riskinottokykyä hyvinä piirteinä ihmisissä. Näitä ominaisuuksia esiintyi myös haasteltavissamme. Tampereen Buffett kertoi, että hän on oppinut ottamaan riskiä myös sijoittamiskokemuksiensa takia muillakin elämänsä osa-alueilla. Ja olipa varallisuudella vaikka kuinka paljon kokoa, kaikki haasteltavat totesivat, että: ”onkohan tässä nyt niinkään menestytty...”.

Meidän mielestämme ja meidän kriteereillämme jokainen haastateltava oli Suomen tasolla menestynyt, jotkut jopa varsin loistavasti. Moni heistä myös puhui sijoittamisen opettaneen elämässä kärsivällisyyttä ja luottoa sille, että vaikealla hetkellä voi uskoa parempaan huomiseen. Sijoittaminen on myös tuonut lähes kaikille järjestelmällisyyttä ja kurinalaisuutta rahankäyttöön ja sen ulkopuolellekin. Repo tosin kertoi nuorempana pari kertaa retkahtaneensa tyhjentämään säästöt uusia hankintoja varten tunnepohjalta, mutta muut ovat pitäneet säästöjään erittäin kurinalaisesti.

Haastateltavat kertoivat meille sijoittamisen tuoneen heille kaikille yllämainittuja ominaisuuksia ja vahvistaneen niitä, eikä meillä ole syytä epäillä, etteikö tämä myös pitäisi paikkaansa.

Sen lisäksi, että sijoittaminen on taloudellisesti kannattavaa, on se myös erittäin hyvä ja kehittävä harrastus. Haastateltavamme kertoivat, että sijoittamiseen vahvasti liittyvä maailmantalouden ja -politiikan seuraaminen on edistänyt heidän työnsaantiaan taloudenalalle, mutta myös se on kehittänyt heidän ajattelukykyään auttaen hahmottamaan kokonaisuuksia, sekä syy- ja seuraussuhteita. Myös vanhemmat haastateltavat totesivat eläkepäivillään sijoittamisen hyödylliseksi harrastukseksi, koska se pitää mielen pirteänä ja terävänä.

Löysimme tutkimuksen, jonka mukaan arvopaperimarkkinoille sijoittavat ihmiset ovat Suomessa keskimääräistä älykkäämpiä kuin ne, jotka eivät sijoita (Grinblatt ja muut 2011). Varmoja emme ole, että ajautuvatko älykkäät ihmiset sijoittamaan vai kehittääkö sijoittaminen älykkyyttä, mutta pidämme täysin mahdollisena maailmantapahtumien seuraamisen, syy- ja seuraussuhteiden pohtimisen, sekä kokonaisuuksien hahmottelemisen ja matemaattisen ”aivojuman” kasvattavan yksilön älykkyyttä. Tätä emme kuitenkaan voi tutkimuksemme pohjalta todistaa.

Väitettämme tukee kuitenkin Healthdayn artikkeli (Thompson 2014), jossa Colorado State-yliopiston psykologian apulaisprofessori Gwen Fisher ja tohtorin arvon omaava Alzheimer Associationin tutkimusjohtaja Keith Fargo kertovat, että ongelmanratkaisua, suunnittelua ja tiedon analysointia sisältävät työt parantavat kognitiivista ajattelukykyä ja hidastavat aivojen iän tuomaa rappeutumista. Yhtenä esimerkkinä tällaisesta työstä on talousanalysoija. Vaikkei sijoittaminen kaikille ihan työtä olekaan, niin kyllä hieman syvällisemmin sitoutunut sijoittaja kaikella todennäköisyydellä nauttii samoista hyödyistä ainakin hieman pienemmässä mittakaavassa.

Toki esimerkiksi eläkepäivistään nauttivat Tampereen Buffett ja Hämähäkkimies viettävät merkittävän osan päivästänsä sijoituksiaan seuraten ja niihin liittyvää informaatiota keräten, joten heillä ainakin pitäisi Fisherin ja Fargon mukaan aivojen pysyä kunnossa pidempään tällä tavalla kuin ilman heidän lempiharrastustaan.

Myös muutama haastateltavistamme mainitsi yleissivistävänä sijoittamisen lieveilmiönä yritysmaailman ja liiketoiminnan paremman ymmärtämisen. Jos osakkeisiin haluaa sijoittaa kunnolla, pitää tutustua esimerkiksi yrityksen osavuosikatsauksiin ja vuosikertomuksiin sekä muihin yrityksiä koskeviin uutisiin niin yhteistoimintamenettelyiden kuin vaikkapa lakiuudistusten osalta. Emme jaksa uskoa, että tästäkään ilmiöstä olisi haittaa menestymiselle, päinvastoin.

Kuusi seitsemästä haastattelemastamme henkilöstä myös käy vähintäänkin silloin tällöin sijoitustapahtumissa, joissa he myös ovat tavanneet samanhenkisiä ihmisiä, ja esimerkiksi Tampereen Buffett kertoi saaneensa sijoittajille suunnatuista tapahtumista ystäviäkin, joiden kanssa he tapaavat usein. Näin ollen sijoittaminen myös tarjoaa alustan sosiaalisen verkoston kasvattamiselle ja hyvinvoinnille. Suhteiden luomisen lisäksi sijoittajatapahtumat tarjoavat myös ajatusten vaihtoa ja uuden oppimista yhteisestä harrastuksesta.

Vaikka kyseessä oli laadullinen tutkimus ja otantamme oli vain seitsemän henkilöä, voi tuloksiamme pitää kuitenkin suuntaa antavina. Löysimme jo pienellä otannalla eroa sijoittamisen aloituskohdan vaikutuksesta esimerkiksi työuraan ja kuinka perhe vaikutti sijoittamisen aloittamiseen.

Koko tutkimus lähti liikkeelle halusta tutkia sijoittamista ja sitä kautta oppia aiheesta lisää. Alun perin aikomuksemme oli tehdä opinnäytetyönä opas aloittelevalle sijoittajalle, jonka runko olisi rakentunut kolmen kysymyksen ympärille: Miksi, mitä ja miten?

Hahmotellessamme opasta meitä kuitenkin alkoi kiehtoa lähteä tutkimaan vastauksia ensimmäiseen kysymykseen tarkemmin ja päädyimmekin selvittämään, että voiko nuorena aloitetussa sijoittamisessa olla muitakin hyötyjä kuin pelkkä osakesalkun arvonnousu. Loppukaneettina todettakoon, että tutkimus antoi meille paljon arvokasta tietoa ja sisältöä tulevaan kirjaamme.

Lähteet

Ahtela, K. 2014. Talvivaara ajettiin hallittuun konkurssiin. 30.9.2014. Kauppalehti. Viitattu 16.10.2014.

<http://www.kauppalehti.fi/etusivu/talvivaara+ajettiin+hallittuun+konkurssiin/201409700956>.

Alexandria Pankkiiriliike 2012. Näin suomalaiset säästävät ja sijoittavat. Viitattu 7.10.2014.

<http://www.slideshare.net/AlexandriaPankkiiriliike/alexandria-pankkiiriliike>.

Anderson, N., Tuhkanen, J. 2004. Järkevän sijoittamisen perusteet. Helsinki: Edita Prima Oy.

Answers.com N.d. Oxford Dictionary of Sports Science and Medicine selitys termille "working hypothesis". Viitattu 18.10.2014. <http://www.answers.com/topic/working-hypothesis>.

Brady, T. 2013. Spanish art restorer, 82, who turned Jesus into a 'hairy monkey' in clumsy restoration of famous work signs merchandising deal as image gets imprinted on T-shirts. Daily Mail, 22.8.2013. Viitattu 14.10.2014.

<http://www.dailymail.co.uk/news/article-2400354/Spanish-art-restorer-82-turned-Jesus-hairy-monkey-clumsy-restoration-famous-work-signs-merchandising-deal-image-gets-imprinted-T-shirts.html>.

Careersnz 2012. Donald Super Developmental self-concept. Viitattu 14.10.2014.

http://www.careers.govt.nz/fileadmin/docs/career_theory_model_super.pdf.

Cussen, M. N.d. 5 Common Misconceptions About ETFs. Investopedia. Viitattu 14.10.2014. <http://www.investopedia.com/articles/exchangetradedfunds/11/worst-etf-misconceptions.asp>.

Dunderfelt, T. 2006. Elämäнкаaripsykologia. 9.-13. p. Helsinki: WSOY.

Europaeous, J. 2009. Taideostajan hetki on nyt. Kauppalehti 9.11.2009, 13.

Fadjukoff, P. 2009. Identiteetti persoonallisuuden kokoavana rakenteena. Teoksessa R.-L. Metsä-pelto ja T. Feldt (toim.) Meitä on moneksi. Persoonallisuuden psykologiset piirteet. Juva: PS-kustannus, 179–193.

Finanssivalvonta 2014a. Kaupankäynti pörssiosakkeilla ja muilla osakkeilla. Viitattu 17.10.2014.

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Sijoittaminen/Osakkeet/Kaupankaynti/Pages/Default.aspx#.VEPJq_mUd8E.

Finanssivalvonta 2014b. Rahastoyhtiöiden markkinaosuudet 2014. Viitattu 5.10.2014.
http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tilastot/Arvopaperimarkkinat/Rahastoyhtioiden_markkinaosuudet/Pages/kuviosivu.aspx.

Finanssialan Keskusliitto 2009. Nuorten rahankäyttötutkimus 2009. Viitattu 7.10.2014. http://www.fkl.fi/materiaalipankki/julkaisut/Julkaisut/Nuorten_rahankayttotutkimus_2009.pdf.

Finanssialan Keskusliitto 2012. Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat 2012. Viitattu 7.10.2014. https://www.fkl.fi/materiaalipankki/julkaisut/Julkaisut/Saastaminen_luotonkaytto_ja_maksutavat_2012.pdf.

Finanssialan Keskusliitto 2014a. Senioreiden säästäminen ja maksutavat 2014. Viitattu 7.10.2014.
http://www.fkl.fi/materiaalipankki/julkaisut/Julkaisut/Senioreiden_saastaminen_ja_maksutavat_2014.pdf.

Finanssialan Keskusliitto 2014b. Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat 2014. Viitattu 7.10.2014. https://www.fkl.fi/materiaalipankki/julkaisut/Julkaisut/Saastaminen_luotonkaytto_ja_maksutavat_2014.pdf.

Grinblatt M., Keloharju M. & Linnainmaa J. 2010. IQ and Stock Market Participation. Working Paper. The University of Chicago Booth School of Business. Viitattu 3.11.2014. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1441512.

Handelsbanken 2014a. Käyttötili. Viitattu 18.10.2014. http://www.handelsbanken.fi/shb/inet/istartfi.nsf/FrameSet?OpenView&iddef=&navid=10_Verkkopalvelut&sa=/Shb/Inet/ICentFi.nsf/Default/qBAEB284F1A14043EC2257149003829DB.

Handelsbanken 2014b. Sijoitustili. Viitattu 18.10.2014.
http://www.handelsbanken.fi/shb/inet/istartfi.nsf/FrameSet?OpenView&iddef=&navid=10_Verkkopalvelut&sa=/Shb/Inet/ICentFi.nsf/Default/qBAEB284F1A14043EC2257149003829DB.

Havighurst, R. 1982. Developmental Tasks and Education. New York: Longman Inc.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, S. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. p., uud. p. Helsinki: Tammi.

Hultkrantz, J. & Masalin, B. 2007. Elämäsi rahat: jokakodin talousopas. 2. uud. p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.

Hämähäkkimies 2014. Anonyymi haastateltava. Puhelinhaastattelu, 26.10.2014.

Hämäläinen, K. 2005. Sijoittajan käsikirja. Helsinki: Talentum oyj.

Kahma, N. & Takala, M., 2012. Luottamus eläkejärjestelmään. Eläketurvakeskuksen tutkimus. Viitattu 9.11.2014. http://www.etk.fi/fi/gateway/PTARGS_0_2712_459_440_3034_43/http%3B/content.etk.fi%3B7087/publishedcontent/publish/etkfi/fi/julkaisut/tutkimusjulkaisut/raportit/luottamus_elaketurvaan_7.pdf.

Kananen, J. 2008. Kvali – Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Tekijät & Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karttunen, A. 2003. Valuuttapeli on isoja varten. Talouselämä, 28.5.2003. Viitattu 14.10.2014. <http://www.talouselama.fi/sijoittaminen/valuuttapeli+on+isoja+varten/a2055800>.

Kauppalehti 2014a. Indeksi: OMX Helsinki. Viitattu 17.10.2014. <http://www.kauppalehti.fi/5/i/porssi/porssikurssit/indexi.jsp?indid=OMXHPI&days=max&x=27&y=14>.

Kauppalehti 2014b. Valuuttahistoria. Viitattu 14.10.2014. <http://www.kauppalehti.fi/5/i/porssi/valuutat/kurssihistoria.jsp>.

Kiiski, M. & Lind, L. 2009. Pienyritysten verkostoitumisen mahdollisuudet ja haasteet. Kandidaatintyö. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Lappeenranta. <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/47340/nbnfi-fe200910062221.pdf?sequence=3>.

Korhonen, P. 2009. Tällä palkalla olet hyvätuloinen. Taloussanomat, 17.9.2009. Viitattu 19.10.2014. <http://www.taloussanomat.fi/tyo-ja-koulutus/2009/09/17/talla-palkalla-olet-hyvätuloinen/200920254/139>.

Kroger, J. 2007 Identity Development: Adolescence through adulthood. Thousand Oaks, California: Sage, cop.

Kyynäräinen, T. 2009. Vältä asuntosijoittajan 10 kuolemansyntiä. Taloussanomat, 13.5.2009. Viitattu 14.10.2014. <http://www.taloussanomat.fi/raha/2009/05/13/valta-asuntosijoittajan-10-kuolemansyntia/200912014/139>.

L 19.12.2008/878. Laki Finanssivalvonnasta. Viitattu 17.10.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080878>.

Levaux, J. 2010. New Definition of Financial Success?. Think Advisor, 3.5.2010. Viitattu 19.10.2014. <http://www.thinkadvisor.com/2010/05/03/new-definition-of-financial-success>.

Litterick, D. 2002. Billionaire Who Broke the Bank of England. The Telegraph, 13.9.2002. Viitattu 16.10.2014. <http://www.telegraph.co.uk/finance/2773265/Billionaire-who-broke-the-Bank-of-England.html>.

Moisio A., 2013. Pörssiyhtiö konkurssiin edellisen kerran vuonna 2011.18.9.2013. Taloussanomien internetsivut. Viitattu 16.10.2014. <http://www.taloussanomat.fi/porssi/2013/09/18/porssiyhtio-konkurssiin-edellisen-kerran-vuonna-2011/201313028/170>.

NASDAQ OMX Helsinki 2010. Opi osakkeet. 5. p. Helsinki: NASDAQ OMX.

NASDAQ OMX 2014. Nasdaqin pohjoismaisten pörssien tilastoraportti, syyskuu 2014. Viitattu 17.10.2014. <https://newsclient.omxgroup.com/cdsPublic/viewDisclosure.action?disclosureId=626474&lang=en>.

Nelskylä, M. 2009. Warrantti – Jokamiehen johdannainen. Helsinki: WSOYpro Oy.

Niemelä, S. 2002. Menestyvä Yritysverkosto – Verkostonrakentajan ABC. Helsinki: Edita Prima Oy.

Nordnet 2014a. Hinnasto. Viitattu 5.10.2014. <https://www.nordnet.fi/mux/web/nordnet/AFcourtage.html>.

Nordnet 2014b. Johdannaiset. Viitattu 26.10.2014. <https://www.nordnet.fi/asiaspalvelu/alkaa/kaupankaynti-ja-arvopaperit/johdannaiset.html>.

Nordnet 2014c. Nordnet Superrahasto Suomi. Viitattu 15.10.2014. <https://www.nordnet.fi/mux/web/fonder/fondfakta.html?classid=F00000TH8W&ppm=0&nobuy=1&nm=Nordnet+Superrahasto+Suomi&cmpi=superfonderna-kop-finland>.

Nupponen, S. Katso miten muut arvostavat työtäsi. Taloussanomat 1.2.2011. Viitattu 14.10.2014. <http://www.taloussanomat.fi/tyo-ja-koulutus/2011/02/01/katso-miten-muut-arvostavat-tyotasi/20111470/139>.

Nurmiranta, H., Leppämäki P. & Horppu S. 2009. Kehityopsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki: Tekijät ja Kirkkopalvelut-Kotimaa-Yhtiöt Oy.

Okkonen, K. 2010. 4 300€/kk – Tässäkö menee hyvätuloisuuden raja?. Taloussanomat, 12.10.2010. Viitattu 19.10.2014. <http://www.taloussanomat.fi/tyo-ja-koulutus/2010/10/12/4-300-ekk-tassako-on-hyvatuloisuuden-raja/201014150/139>.

Online Etymology Dictionary 2014. Hypothesis. Viitattu 18.10.2014. <http://www.etymonline.com/index.php?term=hypothesis>.

OP-Pohjola-ryhmä, 2010. Sijoittajabarometri 25.11.2010. Viitattu 7.10.2014. <https://www.pohjola.fi/pohjola?cid=-100&srcpl=3>.

Pesonen, M. 2011. Sijoittajan maailma – jokamiehen sijoitusopas. Jyväskylä: WSOYpro Oy.

Pesonen, M. 2014. Osuuspankin myynnin johtaja. Haastattelu 22.10.2014.

Puheen Aamu: Rahasta puhuminen on tabu, 2012. Toim. T. Ketonen & J. Laitaneva. Esitetty Yle-Puhella 28.8.2012, julk. podcast.de-sivustolla.
<http://www.podcast.de/episode/237780006/Puheen%2BAamu%253A%2BRahasta%2Bpuhuminen%2Bon%2Btabu/>.

Puumalainen, S. 2009. Naisten verkosto asiantuntijaorganisaatiossa – case Tigress-verkosto/Accenture. Maisterin tutkinnon tutkielma. Helsingin kauppa-korkeakoulu. Helsinki.

Puttonen, V. & Repo, E. 2003. Miten sijoitan rahastoihin. Juva: WSOY.

Puttonen, V. 2014. Aalto-yliopiston finanssialan professori. Haastattelu 16.10.2014.

Repo, E. 2014. Arvopaperi-lehden päätoimittaja. Haastattelu 9.10.2014.

Saarikoski, S. 2014. Kun rahat ei riitä Suomessa: Talveksi Las Palmasiin. Helsingin Sanomat, 9.8.2014. Viitattu 3.11.2014.
<http://www.hs.fi/raha/a1407479715639>.

Salkku.info N.d. Sijoituskohteet. Viitattu 14.10.2014. <http://salkku.info/sijoituskohteet>.

Suomen Pörssisäätiö 2001. Näin aloitat osakesijoittamisen eli nyrkkisääntöjä aloittelijalle. Viitattu 13.10.2014. www.porssisaatio.fi/artikkelit/nain-aloitat-osakesijoittamisen-eli-nyrkkisaantoja-aloittelijalle.

Suomen Pörssisäätiö 2012. Sijoitusrahasto-opas 2012. Viitattu 13.10.2014.
<http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2012/07/Sijoitusrahasto-opas.pdf>.

Suomisanakirja.fi N.d. Semanttinen. Viitattu 18.10.2014 <http://www.suomisanakirja.fi/semanttinen>.

Taloussanomat 2014. Uudet Venäjä-pakotteet huomenna voimaan – rupla syöksyy. Viitattu 14.10.2014. <http://www.taloussanomat.fi/porssi/2014/09/11/uudet-venaja-pakotteet-huomenna-voimaan-rupla-syoksyy/201412656/170>.

Tampereen Buffett, 2014. Anonyymi haastateltava. Haastattelu 22.10.2014.

Teräsmies, 2014. Anonyymi haastateltava. Haastattelu 13.10.2014.

Thompson, D. 2014. Your Mentally Stimulating Job May Help Keep You Sharp in Retirement. Healthday, 4.4.2014. Viitattu 4.11.2014. <http://consumer.healthday.com/senior-citizen-information-31/misc-aging-news-10/mental-job-benefits-686296.html>.

Tilastokeskus 2009. Kotitalouksen varallisuus. Viitattu 4.11.2014. <http://www.tilastokeskus.fi/til/vtutk/>.

Tilastokeskus 2011. Väestölaskenta. Viitattu 14.10.2014. <http://www.tilastokeskus.fi/tup/vl2010/index.html>.

Tilastokeskus 2013. Palkat ja työvoimakustannukset/Palkkarakenne/Palkkarakenne 2012. Viitattu 15.10.2014. http://193.166.171.75/Dialog/var-val.asp?ma=070_pra_tau_107_fi&ti=Palkansaajien+kokonaisansiot+tunnissa+toimialan+%28TOL+2008%29+mukaan+vuonna+2012&path=../Database/StatFin/pal/pa/2012/&lang=3&multilang=fi.

Tilastokeskus 2014. Inflaatio kiihtyi syyskuussa 1,3 prosenttiin. Viitattu 18.10.2014. http://www.stat.fi/til/khi/2014/09/khi_2014_09_2014-10-14_tie_001_fi.html.

Toivola, M. 2014. Haastattelu 27.10.2014.

Woodruff, M. 2013. It's Ridiculous How Desperate People Are To Keep Their Financial Woes Private. Business Insider, 20.4.2013. Viitattu 17.10.2014. <http://www.businessinsider.com/people-share-weight-over-wallet-size-2013-4>.

Valtiovarainministeriö 2014. Korkotulojen lähdeverotus. Viitattu 18.10.2014. https://www.vm.fi/vm/fi/10_verotus/01_henkiloverotus/03_korkotulon_lahdevero/index.jsp.

Verohallinto 2013. Muutoksia osinkojen verotukseen ja ennakonpidätykseen vuoden 2014 alusta. 27.12.2013. Viitattu 18.10.2014. [http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tiedotteet/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Muutoksia_osinkojen_verotukseen_ja_ennak\(30722\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Tietoa_Verohallinnosta/Tiedotteet/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Muutoksia_osinkojen_verotukseen_ja_ennak(30722)).

Verohallinto 2014. Osingot. Viitattu 18.10.2014. [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Korot_ja_osingot/Osingot\(30757\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Korot_ja_osingot/Osingot(30757)).

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan kirjapaino.

Vuori, S. 2011. Säästäminen pahan päivän varalle – Kuinka koota vararahasto. Viitattu 18.10.2014. <http://www.sijoitus.org/saastaminen/vararahasto.php>.

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko

1. Nuori sijoittaja: Miten rahoitti ja miten lähti etenemään?

- Kronologinen tarina urakehityksestä ja sijoittamishistoriasta
- Perhetausta, taloudellinen tilanne, työllistyminen nuorena?
- Vaikuttiko vanhemmat taloudelliseen ajatteluusi?
- Minkä ikäisenä aloitit sijoittamisen?
- Miksi lähdit sijoittamaan?
- Miten rahoitit ensimmäiset sijoituksesi?
- Mihin instrumentteihin sijoitit?

2. Nykytilanne: Miten menee nyt ja mitä olisi tehnyt toisin, sekä miten tekisi nykyinstrumenteilla?

- Miten aktiivinen sijoittaja olet ollut alkamisesta tähän päivään?
- Luonnehtisitko itseäsi enemmän säästösijoittajaksi vai tuottosijoittajaksi? (Harrastus?)
- Kuinka intensiivisesti perehdyt sijoituskohteisiisi ja varsinkin kun olit nuori?
- Kuinka paljon sijoittaminen vie aikaasi?
- Minkälainen salkku sinulla on tänä päivänä? Onko sinulla paljonkin kiinni sijoituksissa tällä hetkellä?

3. Nuorena aloitetun sijoittamisen vaikutukset: Välilliset ja välittömät hyödyt?

- Miten käsityksesi rahasta muuttui sijoittamiskokemusten edetessä?
- > Mikäli rahallinen ymmärrys kasvoi, auttoiko se myös muilla elämän osa-alueilla, esimerkiksi työelämässä tai verkostoissa?
- Missä tilanteessa ja asemassa näkisit olevasi, mikäli et olisi aloittanut sijoittamista?
- Miten sijoituksesi kasvaneet ajan kanssa?
- Miten koet, että sijoittaminen on vaikuttanut elämääsi ylipäätensä?
- Sijoittaako lähipiirisi? -> Heimoontuminen ja verkostot?
- Minkä näet tärkeimmäksi tekijäksi oman menestymisesi kannalta?

- Näetkö vielä puhuttujen lisäksi, että olet oppinut sijoittamisesta jotakin, joka on hyödyttänyt nykyistä taloudellista tilannettasi välillisesti?
- Mikä on suurin oppi a) sijoittamisesta b) menestymisestä elämäsi aikana?